OTILIA CAZIMIR

ALBUMUL CU POZE

OTILIA CAZIMIR

ALBUMUL CU POZE

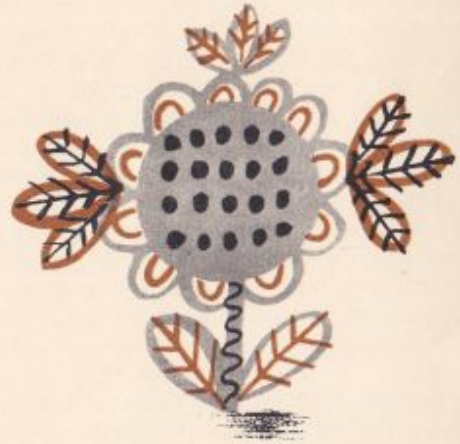

EDITURA TINERETULUI

Poate că povestirile pe care vi le spun acum, mai curînd triste decît vesele, sînt mai mult pentru oamenii mari decît pentru copii. Eu însă aș vrea să le citiți și voi, ca să vă dați seama cum trăiau copiii săraci de altă dată, și să învățați a prețui așa cum se cuvine viața pe care aveți norocul s-o trăiți — liberă, îmbelșugată și fericită.

În partea a doua a cărții, oamenii sînt aceiași. Doar că au crescut mai mari. Nu mai sînt copii, sînt tineri. Celor care le-au avut, le-au crescut părțile bune. Celorlalți, le-au crescut doar defectele. Mulți sînt neștiutori, mulți sînt ușuratici, mulți mint. Cu unii aș vrea să semănați, cu alții nu. Și am încercat să vă dau a înțelege cu care anume.

Prietena voastră
OTILIA CAZIMIR

FATĂ «DE MÎNĂSTIRE»

Niță

Se aude foșnind sub cerdacul chiliei și, din desișul încîlcit al hameiului, se ivesc întîi două mîini mititele și pîrlite dibuind pămîntul, apoi un smoc de păr ieșit de soare. În urma lor alunecă pe iarbă un trup subțire și iute, de zvîrlugă.

— Ce cauți acolo, dihanie?

Fetița se lipește de pămînt. Ridică doar capul, cu tot părul în ochi.

— Oi, ce m-am spăriet! Gîndeam că-i maica...

Și rîde pînă la urechi de fericire.

E Chița, «fată de mînăstire». Cu fusta creață, lungă pînă la glezne, cu picioarele goale în papuceii de șiac călugăresc, se țese toată ziua prin ogradă, după treburi. Și de cîte ori trece prin fața cerdacului, înalță spre mine ochii ușor încrucișați și nasul adus ca un pliscușor — și rîde. Rîde chiar cînd nu-s în cerdac: atunci își aduce aminte de mine. Sîntem prietene.

S-a ridicat și-și scutură de colb coatele polcuței și genunchii.

— Am avut olecuță de treabă în cotlonu' meu...

Numai eu cunosc taina «cotlonului» ei. După perdeaua aspră de hamei, între gura beciului și scara cerdacului, e un fel de ocniță în care nu se pot strecura decît mîțele și Chița, pe brînci. Fetița și-a văruit pe furiș palatul ei neștiut de nimeni, l-a împodobit cu un țol rupt și cu un scăueș meșterit dintr-o lădiță de zahăr, a bătut în cui o icoană mică, mîncată de carii, și-și ține acolo păpușa de petică, bocceaua cu «codițe», o minge spartă, o ceașcă știrbă și fel de fel de lucrușoare despre care nu se prea poate ști ce vor fi fost pe vremea cînd erau întregi.

— Mă lași să vin sus, la matale? C-am să-ți spun una...

Papuceii fîșîie pe scînduri cuvios, călugărește. Chița vine, pieptănîndu-și cu degetele părul zbîrlit

— Na, că iar mi-am prăpădit cordicuța! De-acu să vezi huiet...

Își trece părul pe după urechi, îndesat.

— Am să las să-mi crească cozi, că nu mai este chip. Așa, veșnic îs buhoasă și mă bodogănește maica... Și cînd am să fiu și eu maică, tot cu cozi am să mă port. Că tare-s hîde maicile rătezate!

— De ce vorbești așa, Chițo? Maicile-s frumoase...

Chița mă privește pe la coada ochilor.

— Da' matale le-ai văzut cum arată cu capul gol?

— Nu le-am văzut.

— Apoi nici să le vezi, că te spării! Maica Glafira parcă-i o capră și maica Filofteia parcă-i un gînsac... Eu am să mă port cu cozi, ca măicuța Epraxia. Tare-i frumoasă maica Epraxia! Mie are să-mi zică maica Macrina, ori Minodora, ori Melania...

— Nu te cheamă Paraschiva?

— Nu, mie-mi zice Măriuca. Frumos nume... Da' avea mămuța o purcică, una Chița, și mi-o zis și mie așa, că-s mîncăcioasă...

Își azvîrle capul pe-un umăr și, mînioasă, mă ia martoră cu sila:

— Da' cum să nu mănînc, dacă veșnic mi-i foame?

Se apropie de mine alintîndu-se, ca o pisică, de stîlpul cerdacului.

— Știi ce te-aș ruga eu... Dac-ăi auzi la noapte cîntînd, să nu spui nimica maicii.

— Cine să cînte?

— Niță... Că l-am prins și l-am ascuns în cotlon.

— Care Niță?

— Cucoșul!... Că vrea maica să-l taie mîine, de Sîmpetru, și să-l facă mîncare cu patlagele. Și eu nu vreau, că-i cucuiet...

Chița se uită la mine jalnic și colțurile gurii îi tremură a plîns.

— Nu te teme, Chițo, că n-am să-i spun.

— Că, să vezi matale, mă lămurește fata, o scos Bogheta nouă puișori. Da' cînd cu ploaia ceea de la Sînt-Ilie, i-o bătut *cheatra* și i-o omorît. Numa' Niță o scăpat, că s-o vîrît sub lemne. Îi drept că o rămas el cam tehui de-atunci. Că umblă cît umblă, și numai ce-l vezi c-o ia razna într-o parte, de parcă-i *bat*... Da' ce-i el de vină, săracu, dacă l-o bătut cheatra-n cap?... De-aceea l-am și botezat eu Niță, că este unu' la noi în Filioara, Niță a' Petrei, care umblă așa, tot de-a curmezișul drumului...

Și Chița îmi arată cum umblă Niță al Petrei pe ulițele Filioarei.

— Da... Și-acuma, maica vrea să-l taie. Și sora Frăsîna zice că are să-mi deie mie maiul și rînza, să le mînînc fripte pe cărbuni... Da' cum să mînînc eu maiul și rînza lui Niță?...

— N-ai decît să nu le mînînci!

Chița se înfige înaintea mea, deznădăjduită și pusă pe sfadă:

— Da' cum să nu le mînînc, dacă mi le dă, fripte?...

Cu mingea

Stăm amîndouă de vorbă pe o buturugă, în marginea pădurii. Chița pare ostenită.

— Azi o spalat lîna, zice.

— Cine-a spălat lînă?

— Ele... și amarnic m-au mai foit!

«Ele» sînt maicile. Cînd e supărată, Chița nu le spune pe nume.

Din pădure coboară Fraulein Elsa cu Minica. Nemțoaica merge înainte, grăbită, țeapănă și încruntată. Fetița abia se ține după ea, ducînd în mîinile ei mititele o minge cît un bostan. Se împiedică de-o rădăcină și mingea, slobodă, o ia în salturi vesele la vale, spre pîrău.

Dar mai iute decît mingea, zvîcnește Chița: a ajuns-o drept pe malul apei și acum o aduce la deal, mîngîind-o ușurel cu vîrful degetelor:

— Că tare-i mîndră și ochioasă, draga mamei!

Minica rîde și spune nu știu ce pe limba ei nedeslușită încă. Apucă mingea cu amîndouă mîinile — și iar o scapă. Chița iar i-o prinde și i-o aduce. Fetița rîde tare, în hohote mărunțele și dulci, apoi aruncă mingea la vale, de data asta înadins. Iar Chița aleargă, înfierbîntată de joacă.

— Știi că nu permis la tine joci cu cupii strein! strigă Fraulein, cu glas de papagal răgușit. *Ganz verboten!*

— Șoacăța dracului! se răzbună Chița printre dinți, așezîndu-se îndesat lîngă mine, pe buturugă.

Fraulein culege cu demnitate mingea din iarbă și i-o aduce fetiței. Dar fetiței nu-i mai trebuie mingea, ea pe Chița o vrea. Bate din picioare și țipă ca o muzicuță, scuturîndu-și moțul din creștet.

— Lasă-le să se joace, Fraulein, pe răspunderea mea... Fata e curată și cuminte.

Nemțoaica s-a înduplecat. Se așază pe o bancă, își potrivește cu grijă fustele în jurul ei, apoi își ridică romanul pînă în dreptul nasului — și nu mai știe nimic.

Jocul a reînceput. Dar în curînd Minica rămîne pe dinafară. Chița se învîrte în jurul mingii, o prinde, îi face vînt și se înșurubează după ea, sus, tot mai sus. Fusta creață i se ridică peste genunchii goi — și ea habar n-are. Își pierde un papucel — nici nu bagă de seamă. În jurul ei s-au adunat toți copiii de pe pîrău.

— Prinde-o, Chițo!

— N-o lăsa, Chițo!

— Sai, Chițo!

— Nu te da, Chițo!

Iar Chița parcă-i nebună. Cu părul în vînt, cu brațele ridicate, nici nu mai atinge pămîntul. Jocul ei începe să aibă un tact precis. Nu se mai joacă: dănțuiește. Obrajii îi ard, și ochii, ca două linioare piezișe, strecoară din cînd în cînd cîte o privire sălbatică. Acuși are să și chiuie...

Însă larma se curmă fără veste. Prin liniștea neașteptată țipă un hultan, iar pîrăul parcă se mută, din marginea pădurii, lîngă noi.

Izbită de tăcere ca de un zgomot, Chița se oprește din joc cu mingea strînsă la piept, nedumerită.

Peste capetele copiilor s-a înălțat făptura lungă și strîmbă a maicii Achilina. Ochii crunți sub stuful cenușiu al sprîncenelor o țintuiesc locului pe vinovată, iar glasul de talangă dogită pornește rar și apăsat:

— Călugăriță ești tu, blăstămato!

«Călugărița» așază mingea jos, binișor, de parcă se teme să n-o vatăme și începe să-și caute cu ochii prin iarbă papucelul pierdut.

— O «fată de mînăstire» nu se cuvine să se joace! aruncă maica spre mine cu dojană, dar fără să mă privească, deșirînd cuvintele ca pe niște pietre colțuroase. O «fată de mînăstire» nu se cuvine să se joace! mai aruncă o dată, spre Fraulein. — Iar tu, zăludo, du-te acasă... că mai vorbim noi acuși!

Chița trece pe lîngă mine smerită, cu ochii în pămînt, călugărește. Dar la colțurile gurii rîsul i se zbate încă. E fericită că s-a jucat. Și la ea fericirile țin mult, ca bomboanele din care mușcă numai cîte-o bucățică. Și nu le uită. Mai curînd își uită necazurile, că îndată îi vin altele în loc...

Prin pulberea dulce a începutului de toamnă, se duc acum amîndouă: fetița înainte, mărunțică și umilită, călugărița în urmă, înaltă, strîmbă și neagră ca o pasăre de pradă.

Sîntem singure acasă. Am ieșit cu lucrul pe cerdac. Cînd se aud pași pe drum, Chița împunge, serioasă, în bucățica ei de etamină. Lucrează pentru maică, cu lîna scămoșată, «din vechi», o pernă, pe cîmpul violet al căreia stă o pasăre verde pe o creangă roșie și ciugulește cireșe albastre. Coase stîngaci, ținînd acul cu toate degetele, și se înțeapă mereu.

Cînd nu se aude nimic, Chița scoate de sub polcuță un ghemotoc de petici înfășurate pe un băț: păpușa.

— Și îți place ție la călugărie? o întreb, ca s-o stîrnesc la vorbă.

— Ei, place!... Da' ce era să fac? Că dacă o murit tătuța, o adus mămuța *maștihoi*[1] în casă, că nu mai dovedea, vadană și cu atîtea ploduri... Acu, cele mari se cheamă că fac treabă. Da' pe mine, ce? Era să mă hrănească de pomană? Ș-atunci m-o luat «la ascultare» maica Achilina, că-i oleacă de cimotie cu mămuța...

— Și-i bună maica Achilina?

Fetița mă săgetează pe la coada ochiului. Nasul i se mișcă iepurește, dar răspunde spășită:

— Dă, îi bună... numa' că a dracului mai huiește! Și nu mă lasă nici să joc, nici să cînt... Că eu știu o grămadă de cîntece de pe la noi, cîntece frumoase «de lume», nu de-aestea călugărești, fornăite... Da' de bună, îi bună maica: mi-o făcut paltonaș de șiac din rasa cea veche a sorei Frăsîna, și rochiță de cit, și ciubotele cu șireturi... Și la toamnă mă dă la școală, că-s mare, am împlinit șapte ani. Am să învăț a scrie. Și am să scriu acasă, să-ntreb de «cel mic»...

Rămîne pe gînduri, ca un om mare. Apoi mă întreabă:

— Matale ce gîndești? Oare-o fi mergînd în picioare?

— Cine?

— Cel mic.

— O fi mergînd... știu eu?

Chița își leagănă pe genunchi ghemotocul de petici.

— Iaca, aista-i cel mic... Mîine-poimîine îi face mama ițari și cămeșuță cusută cu arnici...

Păpușa dă din cap și se uită la «mamă» cu ochii ei mari, de creion chimic.

— Îl cheamă Vasile... zice dulce fata.

— Și ți-e dor de el, Chițo?

— Dor... Că eu îl înfășam, eu îl scăldam, eu îl adormeam...

[1] Maștihoi — tată vitreg (n.a.).

Se aud glasuri pe drum. Chița îl vîră pe «cel mic» sub polcuță și coase un timp cu vrednicie.

— Oi, că iar m-am împuns!

Își suge degetul, apoi lasă lucrul pe genunchi și oftează bătrînește, cu glas.

— De ce oftezi, Chițo?

— Mă gîndesc la «cel mic»... Oare cum mi-ar zice el acuma? Cînd eram acasă, îmi zicea mamă...

Își azvîrle capul în sus, cu un fel de mîndrie și de răutate parcă:

— Că *mie* îmi zicea el mamă, nu mămuței!

Și într-un tîrziu, aplecată peste etamina ei, începe să cînte îngînat, cu glas tremurat și ușurel:

Și cînd ți-o fi mai dor de mine,
Să strigi copilu' pe nume:
Vin'la maica, măi copile,
Vin'la maica, măi Vasile...

În pădure

Fetița a intrat pe nesimțite în liniștea și răcoarea pădurii înalte de brad. Cărarea, moale și lunecoasă, e așternută cu ace ruginite de cetină. Din umbra umedă se uită la fetiță ciuperci grase, cu căciuli mari, cafenii. Se uită urît... Și trei păsărele cenușii, cît nucile, cu codițele date pe spate, sar dintr-un tufiș într-altul și fac atîta larmă, de parcă toată pădurea ar fi numai a lor. Un sturz de poleială trece peste vîrful brazilor. Acolo, sus, e lumină și cald. Aici, jos, e umbră și răcoare.

Fetiței parcă începe să-i fie frică. Dacă s-ar întoarce?... Doar i-a spus de-atîtea ori măicuța-bătrîna:

— Bagă de seamă să nu te rătăcești prin pădure, c-apoi...

I-a spus chiar și o poveste cu o fată care s-a rătăcit așa. Dar aceea își umpluse buzunarele cu cenușă ca s-o împrăștie de-a lungul drumului, pe cînd ea nu și-a luat nimic...

A trosnit o creangă. Fetița tresare și întoarce capul. E un cîine străin, un dulău roșcat și clăpăug. De unde s-o fi luat după ea și ce-o fi vrînd? Își scutură urechile, strănută, dă din coadă și i se uită drept în ochi. Vrea să meargă cu ea. Asta vrea, nici vorbă.

Și ce bine i-ar prinde un tovarăș la drum! Dar măicuța-bătrîna i-a spus să se ferească de cîini, că s-ar putea să fie turbați.

— Haide, pleacă... marș!

Dulăul o privește nedumerit și parcă nu-i vine a crede că-l alungă. Totuși rămîne în urmă, așezîndu-se pe coadă în mijlocul cărării.

— Am scăpat!

Dar furișîndu-se pe sub brazi, cîinele s-a luat după fetiță. Cînd se oprește ea, se oprește și el, uitîndu-se după cîte-o pitulice ori cercetînd cu luare-aminte vreo tufă de ferigă.Iar cînd pornește ea, pornește și el.

Au ajuns într-o poiană cu iarba măruntă bătută în flori de fragi și-n păscuțe cît fulgii de omăt. O gheonoaie bearcă ciocănește într-un putregai: toc-toc-toc... Și o gaiță verde trece grăbită pe sus, certîndu-se cu nu știu cine.

Deodată, pe un ciot de brad zvîcnește o veveriță castanie, cu guleraș alb la gît și cu coada pămătuf. Întinde spre fetiță un căpușor de șoarece și parcă se miră de ceva. Poate că o întreabă:

— Ce cauți tu, măi pui de om, în împărăția mea?

Însă dulăul cel roș a prins de veste și, dintr-un salt, ajunge sub bradul cu veverița. Speriată, sălbătăciunea cea mică se aruncă pe alt brad, apoi pe altul...

— Ca la circ! se bucură fetița.

Cîinele se ia după veveriță, fetița se ia după cîine. Veverița trece din brad în brad, ușoară de parcă plutește, și goana ei abia dacă trezește un foșnet dulce printre crengi. Dulăul aleargă după ea schelălăind, se repede în sus răsucindu-se și mușcă, de ciudă, copacii. Iar ecoul îi răspunde de pretutindeni, de parcă toată pădurea ar fi plină de cîini.

Fetița aleargă rîzînd în urma lor: așa joacă, mai zic și eu! Nu ca în ogradă la măicuța-bătrîna, unde n-ai voie să calci decît pe cărare și unde «nu șade frumos» să sai în sus ori măcar să rîzi în gura mare...

Deodată, se face liniște. Veverița s-a mistuit pe undeva, prin vreo scorbură. O creangă subțire se leagănă încă și ecoul mai hohotește o clipă într-un fund de rîpă. Dulăul ocolește copacul, apoi rămîne cu o labă ridicată și cu ochii în ochii fetiței.

— Unde mi-i jucăria? o întreabă.

— Caut-o! îi răspunde ea, ca să-i facă în ciudă.

Apoi se uită în jurul ei. Drept în față, e o rîpă cu brăduți strîmbi și cu tufe încîlcite de mure. Acolo, în fund, cîntă domol o șuviță de apă. Pădurea e deasă, umbra verzuie și umedă. Și nici o cărare, nicăieri...

— Gata, m-am rătăcit!...

Dacă vine ursul după mure? Dacă iese din vreun desiș mama-pădurii, cu un hrib la ureche în loc de floare, s-o înșface la subsuoară ca pe-o bocceluță și s-o ducă în bordeiul ei subpămîntean, plin cu tot soiul de lighioane, pe care va trebui să le slujească mai rău decît pe maica Tomaida?

Pe obrajii fetiței alunecă lacrimi mari și tulburi. Nu și le șterge cu batista, așa cum a învățat-o măicuța-bătrînă: parcă ursului și mamei-pădurii le pasă dacă se poartă cuviincios ori nu!

O răsuflare caldă îi atinge mîna. E dulăul cel roș.

— Dacă nu te luai tu după veveriță, nu ne rătăceam! îl ocărăște fetița, întorcîndu-și pe dos buzunarul fustei ca să-și caute batista.

— Na, că mi-am prăpădit și basmaua din pricina ta!

În liniștea ațipită a pădurii răzbesc glasuri aspre și printre trunchiurile drepte se zăresc trei oameni bărboși. Doi duc pe umeri

topoare, al treilea o traistă goală într-un vîrf de băț. Vorbesc tare despre o femeie din sat, una Mărina lui Ion al Păvălăcheoaiei, împotriva căreia se arată a fi grozav de porniți tustrei.

Fetița simte cum i se moaie genunchii. Se lipește de un brad și închide ochii: măcar să nu-i vadă.

— Poate că nu m-or dibui...

Dar cîinele cel roș mîriie a om rău, se așază voinicește în fața ei și începe să latre îndîrjit.

Oamenii își cată de drum, vorbind înainte despre Mărina lor. Numai cel cu traista întoarce spre cîine obrazul întunecat și-i aruncă, printre dinți, un scuipat și o vorbă proastă.

— Ce-o mai fi fost și asta, măi Cuțu? întrebă fetița.

Dulăul se uită la ea și ridică o ureche clăpăugă. Se bucură, pesemne, că i-a spus pe nume.

— Da' pe tine cum te cheamă? întreabă ochii lui.

— Pe mine mă cheamă Talița... îs «la ascultare» la maica Tomaida de pe pîrău... Da' eu numa cu măicuța-bătrîna mă împac, că-i tare milostivă și bună. Nu te uita că-s mărunțică, la Sîmpetru împlinesc șase ani... Vorba-i, ce ne facem noi acuma?

Dulăul adulmecă în vînt, înaintează cîțiva pași, se oprește... Parcă-i spune:

— Ia-te după mine, nu te teme!

Și pleacă amîndoi, el înainte, ea după el. Drumul e lung și cu ocoluri, tufișurile-s numai spini. Pe fată încep s-o doară picioarele. S-ar opri, măcar să-și scuture cetina și pietricelele din papuci.

— Că doar nu dau turcii... bombănește, ca maica Tomaida.

Dar cîinele e grăbit. Se uită la ea peste umăr.

— Hai, că ne-apucă noaptea! înțelege fetița.

Și dintr-o dată recunoaște locul: uite poiana cu păscuțe albe în iarba măruntă, uite stînca Bălașei, uite pîrăul și, în vale, chiliile mînăstirii albind printre livezi...

Dulăul s-a așezat pe coadă mai la o parte, cu limba scoasă, gîfîind. E ostenit. Și cine știe cît mai are de mers pînă acasă la el, săracul!

Fetița se apropie, stîngace. Ar trebui să-i mulțumească, doar așa a învățat-o măicuța-bătrîna: «Celui ce-ți face bine, mulțămește-i și roagă-te Domnului pentru iertarea păcatelor sale...»

Dar ce te faci cînd cel care ți-a făcut bine nu-i decît un dulău clăpăug?

Îi mîngîie o ureche, fierbinte, moale și plină de scai.

— Măi Cuțule, măi...

Cuțu se face că n-o aude. După obiceiul lui, se uită într-un tufiș, după o pitulice.

— Eu n-am nimica să-ți dau, măi Cuțule... că maica Tomaida îi hapsînă rău. Da' dacă mă aștepți oleacă, mă reped pînă la măicuța-bătrîna și-i cer o prescură, că are o mulțime sub pernă, mucegăite...

Fata o ia repede la vale, măturînd cărarea cu fusta lungă de șiac. Dulăul se uită o vreme după ea, apoi se scutură și se întoarce înapoi în pădure, la treburile lui.

TACHE CEL MITITEL

Îi se zice «Tache cel mititel», spre deosebire de celălalt Tache, cel mare, care e vizitiu.

E argățel la «curte». Îngrijește de păsări. Altă slujbă n-are, dar face de toate și e totdeauna bucuros cînd îi mai dă cineva cîte-o treabă pe deasupra. Dimineața iese cel dintîi de sub șopronul unde dorm argații. Singur și mic în lumina încă tulbure, calcă apăsat ca un om cu treburi multe. Scoate ciutura din fîntînă, spală curat treucile[1] și le umple cu apă proaspătă, apoi se duce la geamul bucătăriei și bate, și bate, pînă cînd se trezește baba Laia și-i dă, bodogănind, căușul cu grăunțe. Atunci, Tache cel mititel deschide larg ușile poieților și începe să-și strige ascuțit «sufletarii»:

— Puii tatii, pui-pui-pui-pui-pui-pui-pui...

De șapte ori! Niciodată nu greșește să spună un «pui» mai mult sau mai puțin.

Cel dintîi iese cocoșul. După el, buluc, găinile. Pichirile calcă mărunțel, întorcînd în toate părțile capetele albastre, de șarpe, și mirîndu-se tot timpul nu știu de ce. Curcile parcă nu și-au împlinit somnul iar gîștele fac gălăgie și se ceartă cu toată lumea. La urmă de tot ies și rațele, grase și leneșe, legănîndu-se în mers.

Coboară și hulubii din palatele lor înalte, foșnind de parcă rupe cineva în văzduh fîșii lungi de pînză. Calcă delicat, își rotesc cozile și ciugulesc grăunțele cu grijă, într-ales. Dar i-a zărit curcanul: furios și umflat, cu mărgelele învinețite, se repede între ei bolborosind, ca un balon blindat. Nu-i poate suferi pe hulubi, prea o fac pe cuconașii.

Numai că Tache cel mititel e pe-aproape. Apucă curcanul de aripi și-l înțepenește bine între genunchii negri și goi. Și numai după ce hulubii s-au săturat și s-au cocoțat pe streșina hambarului

[1] Treucă — troacă, albie, copaie, făcută de obicei dintr-o singură bucată de lemn.

să-și ciugulească penele la soare, scapă și curcanul, bleg, dintre genunchii lui Tache. Curcile se adună în jurul lui și se miră prelung, indignate, privindu-l cînd cu un ochi, cînd cu celălalt.

După aceea, Tache trebuie să păzească cloștele de uliu. S-a deprins să se uite în sus cu un singur ochi, ca găinile. Și, înainte ca să presimtă cineva apropierea dușmanului care plutește în cerc sus, tocmai lîngă soare, Tache își aruncă brațele în văzduh și scoală satul în gura lui:

— Uiu-iu... uite uliu, mă!

Cu oamenii, Tache vorbește puțin. În schimb, toată ziua stă de vorbă cu sufletarii lui. Ține de rău găinile că fac ouă în cătină[1], se ceartă cu rațele că-i murdăresc apa în treuci și se supără pe curci, că-s proaste. Apoi se așază pe prispa hambarului și sîsîie printre dinți, de parcă toată lumea ar fi a lui. Ghiță, cocoșul, îi sare pe umăr.

— Ce zici tu, măi Ghiță? Oare plouă azi, să aducem bobocii de la baltă?

Ghiță îi răspunde nu știu ce pe limba lui.

— Bine, dacă zici tu că nu plouă, nu plouă... Da' nu mă ciupi de ureche, că stricăm prieteșugul!

Pentru aceste treburi, și pentru multe altele, Tache cel mititel are să primească o sută de lei pe lună.

— O sută, cu spălatul acasă. Altminterea nu-l dau — a hotărît mamă-sa, Maranda, cînd l-a tocmit.

— Optzeci nu i-s de-ajuns?

— Cu spălatul la curte, da... Da' cu spălatul acasă, o sută.

[1]Cătină — arbust cu flori de culori diferite, cu fructe de culoare roșie sau portocalie, întrebuințat ca gard viu.

«Spălatul la curte» e numai așa, o vorbă în vînt, deoarece Tache n-are ce spăla nici la curte, nici acasă. Poartă de-a dreptul peste piele o hăinuță albastră de doc cu bumbi de tinichea și o pereche de pantaloni căpătați de la «dom' Puiu», iar pe cap o pălărie de pai răscopt în care-și prinde, în fiecare dimineață, cîte un fir proaspăt de busuioc. Ca flăcăii.

Tache cel mititel și-a primit cea dintîi leafă.

S-a trezit la al doilea cîntat al cocoșilor, a dat drumul sufletarilor înainte de a se lumina de zi și a chiuit de cîteva ori așa, degeaba, fără să fi văzut nici un uliu. Pe urmă a așteptat.

După ce a pus mîna pe cele cinci «bumăști» de cîte douăzeci de lei, Tache le-a învelit într-o bucată de jurnal, pe care o păstra de mult pentru treaba asta sub grindă, în șopron, le-a vîrît în sîn și s-a așezat pe prispa hambarului, cu picioarele spînzurate.

— Vezi să i le dai mă-ti! i-a spus vechilul.

„S-aștepte!" îi răspunde abia acum Tache, în gînd, răsfirîndu-și și strîngîndu-și degetele picioarelor, pe care noroiul din jurul treucilor n-a avut cînd să se usuce.

Din casă iese «dom' Puiu», trăgînd după el cîteva cutii de sardele înșirate pe-o sfoară. În dimineața asta, băiețelul nu e decît o locomotivă. Cu capul în piept, cu coatele strînse de trup, pufăie ritmic și calcă îndesat. Se oprește lîngă hambar și fluieră. Acolo e gara. Tache cel mititel îl privește ca trezit din somn.

— Da' amarnic mai fluieră trinu' matale, dom' Puiu! zice el, cu prefăcută mirare. Puiu mai fluieră o dată, ca să-i facă plăcere lui Tache, apoi «ia apă», încruntat.

— Tu ți-ai băut cafeaua cu lapte? îl întreabă el. Dar lui Tache nu-i arde acum de cafea cu lapte. De altfel, nici nu știe ce-i aceea. El se gîndește la averea lui.

— Dom' Puiu, știi? Am o sută de franci...

Tache cel mititel are o sută de franci! Puiu uită că e locomotivă și se apropie de prispa hambarului. Deschide mari ochii cafenii, obrajii plini cu aer i se dezumflă și rămîne cu gura ușor căscată. Îl privește pe Tache cu un sentiment nou, de admirație, dar și cu oarecare neîncredere: dacă spune minciuni?

— Ia să-i văd!

Tache vîră mîna în sîn și scoate pachețelul. Îl desface, netezește ușurel «bumăștile» noi-nouțe, apoi le pătureste și le vîră iarăși în sîn, după ce aruncă peste ogradă, roată, o privire ascuțită, de uliu.

— Și... ce-ai să faci *mata* cu atîtea parale? întreabă Puiu, fără să-și dea seama că l-a ridicat pe Tache cu o treaptă mai sus.

Tache cel mititel numără pe degete:

— Întăi și-ntăi, îmi ieu o pereche de bocanci cu ținte... pe urmă o casîncă[1] pentru mămuca, s-o îmbun, pe urmă o drîmbă... Am socotit eu. Și-mi mai rămîne și de-un pac de *tiutiun* pentru tată-meu ist' de acu, să nu mai deie așa de îndesat.

Gîndul că Tache mînîncă bătaie de la tată-său «ist' de acu», îl coboară dintr-o dată la locul lui de totdeauna.

— Și, zi, te bate rău? întreabă Puiu, fără chef.

— Mai rău decît *tăți*...

Apoi, amărît, întreabă și el:

— Da, mata, dom' Puiu, cîți tați ai avut pîn-acuma?

Sprîncenele băiețelului se ridică pe frunte și parcă se frîng de la mijloc, ca două bețișoare cafenii.

— Unul... Că parcă se poate să ai mai mulți?

Tache rîde tacticos, ca un om bătrîn care știe multe.

— Se poate, cum să nu se poată? Iaca, eu am avut pîn-acuma trii. Da' ist de-acu ustură al dracului. Bea la crîșmă și pe urmă dă și-n mine, dă și-n mămuca...

— Cum, o bate pe mama ta? Și ea nu-și face geamantanul să plece la bunica? Că mama așa face cînd se supără pe tata...

Tache cel mititel ridică dintr-un umăr.

— Apoi... mămuca nu-i cu cununie...

* * *

La amiază, Maranda își răfuiește feciorul pe prispa hambarului.

— Dai? se răstește femeia.

— Ba! îi răspunde el.

Și loviturile, întrerupte o clipă, pornesc și mai îndesat. Tache cel mititel se lasă cu atîta nepăsare în voia pumnilor mame-si, de parcă spinarea nici n-ar fi a lui. Stă cu mîinile în buzunare și cu capul vîrît între umeri, sîsîie printre dinți și așteaptă să treacă peste el și cumpăna asta.

— Unde-s bumăștile, diavole? Spui ori ba?

— Ba.

Într-un tîrziu, amărîtă și ostenită, Maranda îl iartă și se duce, blestemînd. Tache cel mititel se scutură ca un pisoi scăpat din apă, își dă cu un bobîrnac pălăria pe ceafă și, după ce femeia a trecut de poartă, strigă după ea îngroșîndu-și glasul:

— Și ce-ai cîștigat că m-ai bătut, ha?... Mai așteaptă tu casîncă de la mine!

[1] Casîncă — broboadă de lînă sau de mătase.

CĂLUȚUL

Cînd s-a trezit, abia se lumina de zi; o dungă alburie se strecura pe sub ușa grajdului. Înăuntru era cald. Afară picura de pe marginea streșinii de stuh; ploua, ori se topea omătul.

Căluțul a rămas cu smocul de fîn între dinți, ciulind urechile. Pe urmă a ridicat puțin buza de sus și a nechezat, ușurel și dulce. Se auzeau pași. Cineva a tras drugul pe dinafară, ușa s-a deschis și în lumina domoală a dimineții, abia desfășată din neguri, s-a arătat stăpînul. Venea aplecat, de parcă se temea să nu dea cu creștetul într-un tavan prea scund. Așa-i era mersul. Avea barbă roșcată și ochi fumurii, ciudați: cu unul se uita drept, dar celălalt căta furiș, cu ocoluri. Bombănea necăjit, scuipînd fire de tutun printre dinții lați și negri ca niște sîmburi de harbuz.

Între om și cal era o prietenie veche. Omul nu rîdea niciodată, în schimb căluțul se veselea pentru amîndoi. Omul a frecat spinarea calului cu un șomoiog de fîn, apoi l-a scos afară, la lumină.

Era un căluț mărunt, roșcat ca barba stăpînu-său, cu părul cam lung și cam fără lustru, ca toți frații lui de muncă.

Pe prispa casei, o fată dezghioca păpușoi. Ciocălăii foșneau uscat și în sită cădea poleială de grăunțe. Găinile așteptau pe-aproape, uitîndu-se la sită cînd cu un ochi, cînd cu celălalt. Mai îndrăzneț, un cocoșel porumbac a sărit pe prispă, a furat un grăunte și a fugit cu el după casă, strigînd găinile cu glas de cocoș bătrîn.

Fata a întrebat:

— Nu-l iei și pe Bălan al lui bădița Nică, tătucă?

— Nu, că n-am de-adus decît o figură de *cheatră*, cît să împlinesc măsura...

Căluțul a intrat singur între hulube, apoi și-a scuturat coama și a zvîrlit, în glumă, cu picioarele de dinapoi. Omul l-a dojenit, dar fără asprime:

— Îți vine-a zburda, măi tată?

Căruța s-a hurducat greu peste pragul porții și căluțul a luat-o înainte pe drum. Omul a rămas să închidă poarta. Glasul fetei l-a ajuns din urmă:

— Tătucă-ăi, dacă îi lua parale de la domnu' Haim vezi de-olecuță de zahar...

Omul nu s-a ostenit să-i răspundă. Dar căluțul a întors capul și s-a uitat la față cu ochii lui violeți: că, adică, a înțeles:

— N-avea grijă... nu uităm *noi!*

* * *

Ploua. La fiecare pas, potcoavele alunecau pe caldarîmul ud. Cu capul în piept, cu picioarele încordate, căluțul trăgea greu la deal. Din cînd în cînd se oprea, întorcea privirea ostenită spre bolovanii vineți din căruță și, resemnat, o lua înainte. Omul îl îndemna, cu prietenie:

— A dracului vreme, măi tată! Dacă știam una ca asta, îl luam și pe Bălan... Da' poate că tot om răzbi noi pînă la domnu' Haim, ce zici?

Căluțul nu-l auzea. Asculta cum vuiau, departe, tramvaiele. Totdeauna îi fusese frică de tramvaie. Înțelegea că rostul lor era să lunece pe cele două jgheaburi de oțel culcate de-a lungul străzilor. Dar dacă îi vine vreunuia chef să sară din jgheab și s-o ia razna pe uliță, cum o ia el uneori peste cîmp, pe-alături cu drumul?

La o răscruce, roata din spate a intrat în șină și n-a mai vrut să iasă. Căluțul s-a opintit, omul a pus și el umărul, frățește. Dar la cotitură s-a arătat, fără veste, dușmanul: venea la vale în goană smintită, sunînd înspăimîntat din clopot. Omul a apucat calul de zăbală și l-a smucit într-o parte. Era prea tîrziu. Vuiet greu de dărîmături, zingănit de geamuri sparte... Apoi, o clipă de tăcere adîncă. Parcă nu se întîmplase nimic. Și dintr-o dată oamenii au început să țipe și să răcnească, coborînd din tramvai și alergînd aiuriți, în neștire. Larma se întindea, unduind, de-a lungul străzii.

Numai căluțul tăcea. Doborît pe-o coastă între sfărîmăturile căruței, cu capul sprijinit de o piatră și cu un picior prins sub tramvai, se uita împăienjenit împrejur. Durerea punea ape tulburi în ochii lui mari. Un om s-ar fi zbătut, ar fi strigat. El nici măcar nu încerca să scape din încleștarea vrăjmașă: știa că e zadarnic. Doar pielea i se încrețea ușor pe trup, în tremur mărunt.

Încetul cu încetul, în jurul lui se făcea gol. Oamenii se trăgeau la o parte, uitîndu-se cu spaimă și cu un fel de umilință parcă la durerea lui resemnată și mută. Dintr-o mașină a coborît un bărbat voinic, cu aur mult la chipiu și la mîneci. A poruncit ceva, scurt și aspru. Hurducîndu-se peste bolovanii răsturnați din căruță, tramvaiul a dat îndărăt. Stăpînul căluțului s-a apropiat, s-a uitat la piciorul sfărîmat, s-a aplecat și a întins mîna.

— Măi tată...

Dar mîngîierea lui n-a mers pînă la capăt. A lunecat doar o clipă, dibuitoare, pe deasupra coamei pline de noroi, apoi omul și-a acoperit ochii cu cotul și a luat-o pe stradă în sus, cu capul gol, clătinîndu-se și tîrîndu-și picioarele prin bălți.

În urma lui, bărbatul cel cu aur la chipiu și la mîneci a scos din tocul de piele de la șold un pistol. O femeie din mulțime a țipat, s-a apucat cu mîinile de tîmple și a fugit într-o curte, trîntind portița după ea. Numai copiii se apropiau pe nesimțite, privind cu ochi mari și nevinovați.

Căluțul a simțit oțelul rece și a ciulit o ureche. Îi tremurau nările și în ochi i se adunau ape tulburi — plîns omenesc. Nu înțelegea... Un vuiet greu l-a făcut să tresară. Nu l-a auzit, dar l-a simțit adînc în trup, ca pe un cutremur care l-ar fi prins din toate părțile deodată.

Nu-l mai durea nimic, nu-și mai aducea aminte de nimic. O clipă și-a ridicat capul, a nechezat dulce și și-a căutat, cu ochii încă vii, stăpînul. Apoi între el și lume a început să se clatine o pînză cenușie și moale. A ascultat o vreme cum curgea pe deasupra lui, alinătoare, liniștea. De-a lungul spinării i-a mai trecut un fior, cel din urmă. Și ochii mari și violeți, în care se țeseau vinișoare subțiri de sînge, i-au rămas deschiși, încremeniți în nedumerire.

MIAULICA

Pe fetiță o cheamă Lisuca, pe pisică o cheamă Miaulica, iar pe păpușă, Moaca. Pe fetiță a botezat-o bunica, pe pisică a botezat-o fetița și i-a zis «Miaulica» pentru că miaună toată ziua, iar pe păpușă a botezat-o baba Tasia, care nu ține minte numele tuturor păpușilor pe care le strică Lisuca și le spune, la toate, «Moaca».

Fetița are ochii ca doi bănuți de magheran stropiți cu punctișoare cafenii, iar sprîncene n-are de loc. Cînd vorbește, gura i se face rotundă ca o mărgică. Pisica e albă, zburlită și cu ochii albaștri. Numai vîrful nasului, căptușeala urechilor și pernițele labelor i-s în culoarea șerbetului de trandafir. Păpușa e ca toate păpușile care închid ochii cînd le culci și hîrîie cînd le scoli. Tasia pretinde că zice «mamă», dar nu-i adevărat: Lisuca a scobit-o cu cuțitașul la gît și a văzut mașinăria care hîrîie, așa cum a văzut și bobița de plumb care o face să închidă ochii...

Miaulica doarme în brațele Lisucăi. Doarme și Moaca, în pătucul ei de lemn cu rețea (să nu cadă din pat prin somn, cum a căzut o dată Lisuca). Pleoapele de faianță s-au coborît cu ochi cu tot, uitînd sus, deasupra lor, genele rare. Cînd doarme, Moaca parcă-i oarbă.

Lisuca alintă pisica și pisica toarce.

— Parcă sforăie bunicul... se gîndește Lisuca, și rîde.

Se uită apoi la Moaca:

— Oare dacă aș alinta-o, n-ar toarce și ea?... Miaulica doarme. Moaca doarme... Ar dormi și Lisuca, dar nu poate, că dacă s-ar mișca, le-ar trezi. Își sprijină capul de covorașul din perete. E bine și așa... O rază de soare încearcă să i se urce pe vîrful pantofului. E călduță... Lisuca o scutură. Pata de soare se clatină și cade. Unde-o fi căzut?

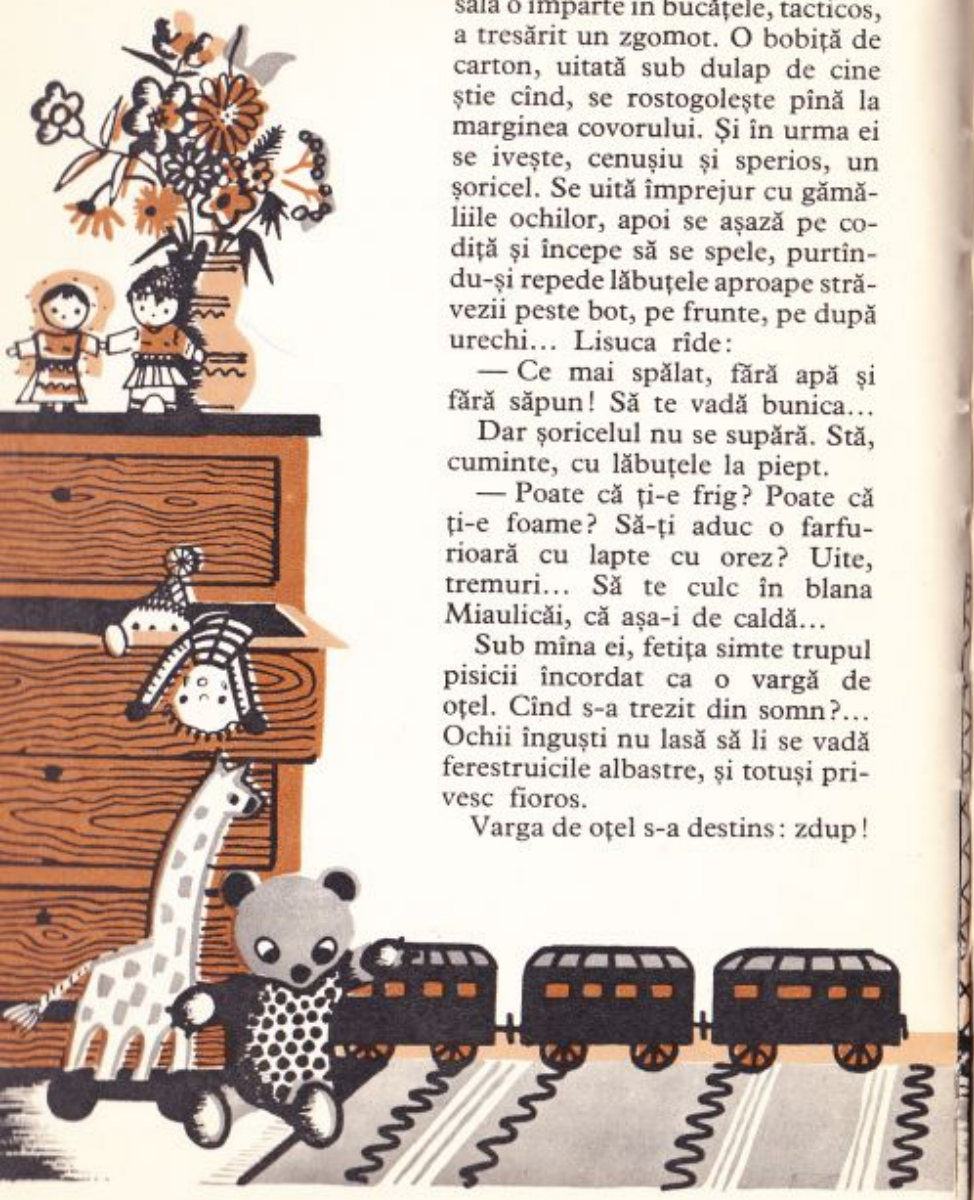

În liniștea pe care pendula din sală o împarte în bucățele, tacticos, a tresărit un zgomot. O bobiță de carton, uitată sub dulap de cine știe cînd, se rostogolește pînă la marginea covorului. Și în urma ei se ivește, cenușiu și sperios, un șoricel. Se uită împrejur cu gămăliile ochilor, apoi se așază pe codiță și începe să se spele, purtîndu-și repede lăbuțele aproape străvezii peste bot, pe frunte, pe după urechi... Lisuca rîde:

— Ce mai spălat, fără apă și fără săpun! Să te vadă bunica...

Dar șoricelul nu se supără. Stă, cuminte, cu lăbuțele la piept.

— Poate că ți-e frig? Poate că ți-e foame? Să-ți aduc o farfurioară cu lapte cu orez? Uite, tremuri... Să te culc în blana Miaulicăi, că așa-i de caldă...

Sub mîna ei, fetița simte trupul pisicii încordat ca o vargă de oțel. Cînd s-a trezit din somn?... Ochii îngușți nu lasă să li se vadă ferestruicile albastre, și totuși privesc fioros.

Varga de oțel s-a destins: zdup!

Șoricelul nici n-a încercat să fugă. Și-a vîrît capul între umeri și a plîns subțirel, abia auzit. Pe urmă a tăcut. Codița îi stă nemișcată pe covor, ca o jurubiță răsucită de ibrișin.

— Îl prinzi să mi-l dai mie? Mersi, Miaulică! Da' vezi să nu mi-l zgîrii!

Lisuca sare din pat. Trezită din somn, păpușa scapă din articulația stricată, ca pe un obiect de prisos, o mînă. Pleoapele i se ridică o clipă, arătînd două felioare de crai-nou cafeniu. Dar se lasă repede la loc, anume parcă să nu vadă ce are să se întîmple.

Lisuca întinde mîinile, să-și primească darul mititel. Miaulica însă mormăie cu dușmănie, îi aruncă o căutătură bănuitoare și, cu șoricelul în dinți, fuge sub pat. Iar pe marginea covorului rămîn două mărgeluțe roșii...

Lisuca începe să înțeleagă. Ochii îi joacă în lacrimi, colțurile gurii îi tremură. Și dintr-o dată își duce amîndoi pumnișorii la ochi și, rezemată de dulap, se pornește să plîngă cu sughițuri.

CÎNTEC DE LEAGĂN

În fiecare dimineață, cînd abia se luminează de zi, pe la poarta noastră trece domnul Venţel, lăcătușul. Trece, înalt și drept, purtîndu-și sus capul mic cu nasul puțin strîmb, cu ochii trași spre tîmple și cu un dinte de sus ieșit peste buza de jos. Hainele lustruite, ca de piele, îi stau departe de trup; la fiecare pas parcă le bate vîntul.

În capătul străzii e o crîșmă. Pe firma nouă scrie, cu litere albastre împodobite cu foi de viță, tot albastre: *La Bahus*. Iar dedesubt e zugrăvit, călare pe un butoi și cu cîte un strugure stacojiu în fiecare mînă, un bărbat grozav de fudul și de roșu, aducînd la chip și la îmbrăcăminte cu Mihai Viteazul, așa cum ni-l înfățișează cărțile de școală. Numai că, în loc de cușmă, poartă cam pe-o ureche o coroniță de aguridă.

De acolo iese domnul Venţel în fiecare seară, călcînd bătăios, fără să-și îndoaie picioarele de la genunchi. Uneori sîsîie pe sub dintele cel lung o melodie străină și dulce, mereu aceeași. Dar niciodată nu se clatină. Dimpotrivă, cu cît e mai cu chef, cu atîta merge mai drept și se ține mai mîndru.

Cît timp domnul Venţel e la lucru, casa rămîne singură în fundul ogrăzii cu brusturi și scaieți — nevăruită de cine știe cînd, cu ferestrele bătute de praf, cu streașina pe-o coastă. Rămîne în seama lui Iohan cel mic, a lui Hani.

Hani iese uneori în pragul portiței strîmbe. Slab și cu capul mare, are părul roșu și obrazul pistruiat, ca bătut în pesmete. Ochii de cerneală violetă, trași spre tîmple ca ai lui tată-său, au privirea ușor piezișă, de parcă vor să vadă lucrurile de două ori.

Cîteodată, Hani își ia inima în dinți și vine pînă la poartă la noi. Își sprijină bărbia de clampă și se uită printre ostreţe la flori. Grozav i-s de dragi florile. Dar de intrat, nu vrea să intre.

— De ce nu intri, Hani?

— Poi... să las casa singură?

— Și nu ți-e urît singur?

— Nu... că-s cu Pisoi.

Îi dau covrigi și mere. Merele le ronțăie pe loc, în dinții din față, că măsele n-are.

— Le mînînc pe toate, că nu-i plac lui Pisoi.

Însă covrigii îi strînge în buzunar.

— Pe-a' meu am să-l mînînc așa, uscat, că-mi place. Da' pe-a' lui Pisoi am să-l moi în apă, că el îi bătrîn și-l dor dinții...

Și pleacă grăbit spre casă, călcînd apăsat, ca tată-său.

Astăzi, Hani nu-i în apele lui. Vorbește mai mult ca de obicei, dar zîmbește mai rar. Se lasă de pe un picior pe altul și se uită mereu în urmă, spre casă. Îmi spune că a avut și el mamă, că pe mama o chema Profira și că în fața casei lor erau straturi cu mărar, cu vîzdoage și cu măgheran. Afară de Pisoi, Hani mai avea pe-atunci încă doi prieteni: un purcel negru, țigănesc, pe care-l chema Vasile și un dulău ciobănesc, pe care-l chema Ursu. Dar pe Vasile l-au tăiat într-o iarnă, și i-a mîncat Hani o ureche friptă pe cărbuni. După ce a plecat mama la cimitir, Ursu a început să urle și pe urmă a plecat și el, cine știe unde. Și Hani a rămas numai cu motanul cel roș.

— Și de mult a plecat mama ta, Hani?

— De mult... eram mititel atunci.

Mă uit la el: abia ajunge cu nasul la clampa portiței...

— O murit «din facere», adaugă Hani, cu aerul unui om care știe multe. Și acuma, el îi supărat, că-l scutură frigurile.

— Pe cine-l scutură frigurile?

— Pe dînsul... pe Pisoi...

Tace și clipește, lungindu-și gîtul subțirel:

— Ia... mă strigă!

Ascult și eu, dar nu aud nimic.

— Cine te strigă?

— Pisoi. S-o trezit din somn și mă strigă. Aud eu...

Și repede, cu gîtul întins, fuge acasă.

Într-un tîrziu, îl găsesc ghemuit pe pragul porții lui, cu motanul în brațe. L-a învelit într-o haină veche și-l mîngîie cu vorbe dulci, de mamă.

— Tot îl mai scutură, Hani?

— Tot... Nici n-o vrut să mînînce...

Urechile pisoiului îs reci, ochii tulburi. Se zgribulește, cuminte, și se uită trist drept înaintea lui. Hani îl leagănă încetișor și deodată începe să-i cînte — un cîntec făcut de el, pe care și-l îngînă singur, seara, cînd se întunecă și domnul Vențel întîrzie *La Bahus:*

Taci că vine tata, măi Pisoi,
Taci că vine mama, măăăi...

PRIMĂVARĂ

A ieșit de la școală înaintea celorlalți. Nici nu știe cum și-a smucit mănătăluța din cuier și s-a strecurat pe ușă. Aude încă glasul moale, ca de aluat, al profesorului de matematici:

— Marinescu Mihai, patru. Marinescu Radu, doi...

Marinescu Radu e el.

Merge cu ochii în pămînt, tîrîndu-și picioarele. Mantaua, mai lungă decît s-ar cuveni (făcută «să ție»), îl arată și mai prizărit. Parcă-i de căpătat. Ținut de o singură curea, ghiozdanul vine în urma lui: parcă ar fi mai bucuros să rămînă în drum. Și doar în ghiozdan nu e decît un singur caiet, un biet caiețel subțire, de teză. Dar sub pagina înnegrită cu scrisul lui neîndemnatec de copil, sub cifrele strîmbe, cu ștersături din belșug și cu o pată mare de cerneală drept la mijloc, se răsfață un 2 ghebos, tras cu creion roșu și atît de îndesat, încît a ieșit în relief pînă pe ultima pagină.

— Am doi la matematici...

S-a oprit. Oftează și parcă nu mai știe încotro să apuce. O ia încetișor pe strada din spatele școlii, pe unde n-a fost niciodată. Încotro o fi ducînd străduța asta?...

...Cînd o să ajungă acasă, o să găsească masa pusă și pe toți la locurile lor. Se vede intrînd. Nici vorbă că o să scape din mînă ușa de la sălită. Așa i se întîmplă totdeauna cînd vrea să intre pe furiș. Pe urmă o să se înroșească, așa, fără să-l întrebe nimeni nimic. Își simte de pe acum urechile fierbinți. O să se uite aiurea, cu privirea aceea frîntă și lăturalnică pe care și-o cunoaște bine și de care-i e rușine.

— Ei?... are să-l întrebe tata.

Atunci el are să arunce repezit, ca să scape mai curînd de povară.

— Mi-a pus doi în teză la matematici... pe nedrept!

Tata are să-și ia căutătura lui de zile rele, scurtă și vînătă, care ustură ca un smoc de urzici. Mama are să lase farfuria din mînă — încet, să nu se spargă, dar destul de tare ca să tresară toți — și are să-și ridice ochii spre fusta de balerină a abajurului:

— Doamne dumnezeule, băietu' ista are să mă omoare cu zile!

Iar Kiki, cu mutra ei spășită, are să-și toarne apă în pahar, ca și cum n-ar auzi nimic. Kiki bea apă ca o rață, își umple paharul fără să verse o picătură pe-alături și are cinci în teza de matematici.

— Îi proastă, da' tocește a dracului!

Marinescu Radu se uită în jurul lui. Strada asta, nouă pentru el ca strada unui tîrg necunoscut, coboară în pantă repede spre cîmp.

— Mere mura-a-a...

E moș Avram, moșneguțul cu mere murate. Se grăbește să nu scape ieșirea băieților. Dar e greu la deal. Lasă jos căldărușa albastră, își șterge fruntea cu palma, apoi fețuiește polonicul cu poala surtucului.

Marinescu Radu n-a mîncat niciodată mere murate. Nu-i dă voie mama. Băieții mînîncă, strîng dintr-un ochi, plescăie din gură și zic că-s tare bune. Într-o zi, a văzut-o chiar pe mama lui Șvarț oprindu-se pe stradă ca să cumpere un măr murat. L-a luat cu două degete din polonicul lui moș Avram și, plecîndu-se ușor ca să nu-și stropească paltonul de astrahan, a mușcat din el delicat, ca din cine știe ce fruct exotic. Mărul era galben și lustruit, și Marinescu Radu l-a simțit acrișor și pișcînd de limbă. Dar de gustat, tot n-a gustat: dacă nu-l lasă mama...

— Mere mura-a-a...

La Iași, înainte de a mirosi a liliac, primăvara miroase a mere murate.

Moș Avram o ia la deal, strada o ia la vale. Marinescu Radu rămîne pe loc. Pe partea dreaptă se ridică un gard de scînduri, înalt și bine încheiat. Încolo, case ca toate casele.

— Ce-o fi dincolo de gard?

Se cațără pe stinghia de jos. Dar nasul abia îi ajunge la jumătatea scîndurii.

— Unul de-a opta ar vedea...

Numai că Marinescu Radu n-are să fie niciodată «de-a opta». Cum să ajungă într-a opta un băiețel care are doi în teză la matematici?...

Pune ghiozdanul jos lîngă gard și se așează deasupra. Pe stradă nu e nimeni. O gospodină iese la portiță, dă drumul unui purcel, se uită de-a lungul străzii și se întoarce în casă, tipărindu-și la tîmple tulpanul cu mărgele.

Miroase a friptură.

Marinescu Radu oftează. I-e foame. Dar mai ales își simte inima grea, și parcă îl scobește ceva în gît, acolo de unde pornește plînsul.

— Na!... iaca și vacile-domnului!...

Culege în palmă, de pe gard, o pereche de gîngănii. Fiecare din ele pare grozav de grăbită, dar nici una nu vrea să se ducă unde o trage cealaltă, așa că rămîn amîndouă pe loc. Cercurile negre, pe mărgeanul lustruit al spinărilor, par trase cu compasul. Și cele două punctișoare...

— Două... am doi la matematici!

Prin gardul misterios răzbate o linie dreaptă de lumină. «Linia dreaptă e drumul cel mai scurt între două puncte...» Glasul profesorului e moale, ca de aluat:

— Marinescu Mihai, patru... Marinescu Radu, doi...

Marinescu Radu își sprijină palmele de gard și se uită printre scînduri, pe unde vine dunga de lumină. Dincolo de gard e o livadă pustie.

Dar nu-i pustie, e plină de viorele. Dacă i-ar încăpea mîna printre scînduri, ar putea să rupă o tulpină de ață bătută cu steluțe albastre. Pînă acum, Marinescu Radu n-a văzut viorelele decît în buchete îndesate și cleioase, legate cu zdrențe țigănești. Ce delicat e firișorul de floare, subțire și răsfirat, singur sub ocrotirea lăncilor mici ale frunzelor!

O floare galbenă cu patru petale lustruite își face loc printre frunzișul coșcovit, de astă-toamnă. Un cais își clatină în soare crengile bătute cu bobițe rumene: acuși înflorește și el. Deasupra livezii cerul e altfel, parcă, decît deasupra orașului, e ușor și vesel. Sub brazi, la umbră, mai stăruie încă un pîlc de omăt — sărac, umilit, cenușiu de colb și de bătrînețe.

— Hait, că acuși te ia dracu'! îi aruncă printre scînduri Marinescu Radu.

Pe două straturi cafenii săpate de curînd (oare de ce seamănă straturile a morminte?) ies colți verzi, ca niște cuie bătute pe dinăuntru. Și straturile parcă-s piepteni de scărmănat lîna.

— Unul, doi... Am doi la matematici...

Marinescu Radu oftează. Dar simte că oftează de mîntuială. Mai încearcă o dată, cu glas. Nu merge: necazul i s-a subțiat, cum se subție gheața peste bălți, primăvara.

— Uite și-un mieluț!

Brumăriu, cu țintă albă în frunte, un mieluț trece de-a curmezișul livezii sărind strîmb pe picioarele înalte și grosuțe. Cine l-o fi speriat?

— Are și zurgălău! se bucură în gura mare Marinescu Radu.

De la școală, din deal, se aude cîntînd. Se duc internii la masă.

Și cînd li-e foame, cîntă.

— Na, că iar am întîrziat!...

Își înhață ghiozdanul de sub gard și o ia repede la deal, călcînd în tact. Pe melodia cunoscută, cuvintele pînă acum colțuroase și grele se așază ușor, fără voia lui:

— Am doi la matematici...

Dar cîntecul acesta nou, străveziu și dulce, nu mai înseamnă pentru Marinescu Radu decît un mieluț cu zurgălău și o livadă cu soare, cu primăvară și cu viorele.

DRAGOSTE ÎNVRĂJBITĂ

Cu capul lăsat pe speteaza băncii din grădină, pe jumătate adormit, băiatul se uită la cerul siniliu cuprins între marginea gardului și frunzișul ușor al salcîmilor.

Îl cheamă Mițu. E cîrn, grăsuț și mititel. Picioarele, cu șosetele căzute peste pantofi, nu-i ajung pînă la pămînt.

Închide ochii. Acolo, sub pleoape, în cercurile de lumină colorată care se învîrtesc și se strîng, se alege din nimic fața Rinei: rîde ca totdeauna, cu toată gura. Din cele două șiruri de dinți zimțuiți, ca de pisică, lipsesc doi, unul de sus și altul de jos, iar părul, încîlcit pe frunte, e împletit la tîmple în două codițe gemene, în culoarea mătăsii de păpușoi. Rochița roșie cu bănuți albi e mai lungă la spate decît în față, iar ghetele, cu șnururile veșnic deznodate, rîd din toate cusăturile...

— Săraca Rina!...

Cînd era acasă, Rina venea în fiecare zi, izbind portița și călcînd apăsat pe nisipul cărării, ca să lese urme. Se proptea în fața lui Mițu pe picioruțele ei negre și zgîriate și-l întreba:

— Azi ce-mi dai?

În fundul buzunarelor, Mițu avea totdeauna cîte ceva pentru Rina: o bucățică de corn cu nucă, o bomboană încleiată, o pară din compot învelită într-o foaie de caiet... Într-o clipă, fetița înghițea tot, mișcîndu-și iute botișorul de iepure și făcînd cu ochiul:

— A' dracului de bun!

Pe urmă pleca, fără să-i zică măcar «bună-ziua».

Rina e fata cucoanei Sevastița, cea care s-a mutat astă-primăvară în căsuța veche de peste drum, cu cerdacul proptit în bîrne. Cucoana Sevastița pleacă de acasă dimineața, cu pălăria trasă pe ochi, și se întoarce seara, cu pălăria căzută pe ceafă.

— Unde se duce mamă-ta în fiecare zi? a întrebat-o Mițu pe fată.

— La cucoane, i-a răspuns Rina cu atîtă seninătate, încît n-a putut s-o mai întrebe nimic. De altfel, Mițu știa de la Rina că mama ei fusese crescută «cu pian», ca și «tanti» de la București, care-i cucoană...

Într-o zi, cucoana Sevastița a primit un plic lung și parfumat, cu peceți aurii. Și Rina a venit într-un suflet la Mițu, să-i spună că «tanti» o cheamă să-i țină de urît la băi. Imediat au și început pregătirile. Rochița cea roșie, spălată și călcată, a fost împodobită cu un guleraș alb, și Rina a umblat două zile desculță.

— Un' ți-s ghetele? a întrebat-o Mițu, cu ochii la picioarele ei goale.

— La dres, la domnu' Pălăduță... Că doar mă duc la băi, cu «tanti»...

Cînd a plecat, Mițu a pîndit-o printre scîndurile gardului. Pălăria albă de pichet îi cădea pînă peste urechi, iar de sub rochița care intrase la spălat i se vedeau pantalonașii. Călca umilit, ștergîndu-se la ochi cînd cu un pumn, cînd cu celălalt. Cucoana Sevastița îi ducea bagajul: un pachețel învelit într-un jurnal. Lui Mițu i s-a strîns inima:

— Săraca Rina!...

Iar astăzi, Rina se întoarce.

*
* *

Mițu tresare, speriat. L-a ajuns soarele în ochi.

— Dacă trece o rîndunică, vine. Dacă trece o vrabie, nu vine...

Pe deasupra gardului, o vrabie taie pieziș văzduhul. Se aude foșnet, se ridică praf; se scaldă în drum, pesemne, piaza rea...

— Ba ai să vezi că vine, mincinoaso! Nu s-a dus cucoana Sevastița la gară, s-o aducă?... Da' și dacă n-o veni, să vezi tu ce-ți fac!

Mițu se apleacă după un bulgăre. Dar pînă să ochească vrabia, portița s-a izbit, ca și înainte de plecarea Rinei, și de după tufele de liliac se aud pași.

— *Bonjur*, Mițule.

Mițu aruncă bulgărele și-și șterge mîna de pantaloni. Rina rîde. E Rina, și parcă nu-i Rina...

— Ți-am spus *bonjur*... Ce te uiți așa la mine?

— Eu? Nu mă uit. Mă gîndesc.

— Și la ce te gîndești, mă rog?

— La nimic... Uite, ți-au crescut dinții... și te-ai tuns...

— Cum era să nu mă tund? Acolo nici o fată nu mai umbla cu codițe.

«Acolo»... Mițu își înfundă mîinile în buzunare. Da, în locul ghetelor cîrpite de domnu' Pălăduță, fata poartă sandale albe. Unde o fi rochița cea roșie cu bănuți albi, mai scurtă în față decît la spate? Rina e îmbrăcată cu rochie albastră, are șosete albastre, moț albastru... Parcă-i muiată în sineală! Sub privirea lui dușmănoasă, Rinei nu-i e îndemînă. Încearcă să rîdă.

— Azi ce-mi dai? îl întreabă ea ca înainte, să-l împace.

— Ți-am făcut o morișcă de șindrilă... și un felinar dintr-un bostan turcesc, cu ferestruică și cu lumînare... Da' nu ți le dau.

— De ce nu mi le dai?

— Iaca așa... fiindcă nu vreau!

Rinei i se încrețește nasul a plîns. Mițu așteaptă: dacă plînge, îi dă și morișca și bostanul, ba chiar și poza pe care a tăiat-o cu foarfeca dintr-o carte de-a mamei... Dar fata nu plînge. Își adună gura pungă și-i răspunde înțepat:

— Atîta pagubă! Parcă am nevoie de bostanu' tău? Mi-a cumpărat «tanti» păpușă cu cărucior, și cărți cu poze, și un iepure de juri că-i adevărat... Și cînd am să mă duc la București...

— Ce-ai să cauți tu la București, mă rog?

— Mă ia «tanti» la dînsa... să mă dea la școală. Că acolo îs școli mari și frumoase, și case mari și frumoase, și trăsuri mari și frumoase... Toate cele îs mari și frumoase, nu ca aici. Să vezi ce casă are «tanti», și ce pălării, și ce rochii... nu ca ale... nu ca ale mă-ti!

Mițu se trage un pas îndărăt. Zice, fără să ridice glasul, dar gros:

— Du-te acasă... Du-te, cînd îți spun!

Glasul fetei se ascute a sfadă:

— Și dacă n-am gust? Ce, parcă mă tem eu de tine!

Încet, un pumn a ieșit pe jumătate din buzunarul pantalonașilor, vînăt de strîns ce-i. Rina se face că nu-l vede și se depărtează cîțiva pași, cu prefăcută nepăsare. Dar cînd socotește că distanța între ei e destul de mare ca să nu mai fie nici o primejdie, o ia la sănătoasa cu coatele lipite de trup, fără să se mai uite îndărăt. Portița se izbește cu zgomot, apoi nu se mai aude nimic.

Mițu își simte ochii uscați și tulburi, ca și cum ar fi mers multă vreme prin colb și soare... Se gîndește la tot ce ar fi trebuit să-i spună Rinei și nu i-a venit în minte. Da, «s-a legat» de rochiile și de pălăriile mamei, și el nu i-a adus aminte de «fleașca» cucoanei Sevastița, dimineața căzută pe ochi și seara pe ceafă! O vrabie se așază sfîrîind într-un vîrf de par. Se scutură, se zbîrlește, pe urmă începe să-și ciugulească penele una cîte una, cochetînd.

— Ia te uită la ea, parcă-i Rina... își zice Mițu, cu necaz.

Un bulgăre se sfarmă, greu, de gard.

— Du-te dracului... și tu!

VOINICUL

Băieții de la «numărul 8» ies buluc pe poarta școlii, umplînd strada cu larmă ascuțită și cu bulgări de omăt. Un moșneguț, abia mai înalt decît ei, se trage speriat lîngă gard, așteptînd să treacă primejdia.

— Mă dați jos, bre, bătu-v-ar norocul!...

Începe să ningă, cuminte și rar. Băieții se reped după fulgi cu gurile căscate, așa cum se reped cîinii, vara, după muște. Ușurate de grija unei zile de școală, gențile saltă pe spinări, sunînd din plumiere.

Trec în sprintenă învălmășeală fesuri țuguiate de lînă, căciulițe cu urechi și căciuli bătrîne, în care stăpînul vremelnic intră pînă-n gît. Mai tare decît toți sare și țipă un plod cu pălărioară de doc și cu pantofi mari, femeiești, cu tocurile înalte. N-are geantă. Din buzunarele hărtănite ale paltonului, care trebuie să fi fost surtuc pe vremea lui, iese la iveală un colț zbîrlit de abecedar și marginea tăbliței fără ramă. Aninat de-o sfoară, buretele jumulit sare în jurul stăpînu-său ca o vietate mică și speriată.

Dintr-o curte iese un domn cu gulerul paltonului ridicat, închei-indu-și tacticos mănușile. Dar se vede că butonierele sînt prea strîmte. Domnul se oprește, mormăie nu știu ce și se încruntă urît.

Băiatul cel cu pălărioara de doc se oprește și el. Întinde brațul, cu un gest autoritar de comandant. Ceilalți se adună grămadă în mijlocul străzii, tac și așteaptă.

Într-un picior, închizînd dintr-un ochi, băiatul își încheie o mănușă închipuită pe mîna lui vînătă, încrețindu-și nasul numai cît un vîrf de plaivaz.

— A' dracului, Lupan! izbucnesc în rîs băieții.

Domnul a simțit ceva. Se întoarce, scoate din gulerul paltonului o bărbuță roșcată, scurtă și deasă ca un penson, apoi pleacă bom-bănind.

Iar Lupan calcă mai îndesat, cum i se șade unui om care a făcut cine știe ce ispravă.

— Aista-i pe *artimetică* la număru' trei... Îi al dracului de rău. Bine i-a făcut Lupan! zice un băiat mai răsărit.

Dar altul, firav, căruia ochelarii mari și boneta încheiată sub bărbie îi dau un aer de scafandru, tresare speriat:

— Vai, Lupan! Da' dacă te prindea?

Lupan îl privește peste umăr:

— Pe *mine* să mă prindă, mă?

Scafandrul își ridică ochelarii căzuți bătrînește pe nas și caută un răspuns pe care nu-l găsește.

— Eu nu mă tem! i-o ia înainte Lupan, căutînd cu pumnii locul unde ar trebui să fie, dacă n-ar fi pe la genunchi, buzunarele pal-tonului.

Au trecut de colțul străzii. De acolo, pe ulicioara îngustă și strîmbă, cu cărarea bătută numai de picioare omenești, Lupan ar trebui s-o ia spre casă.

— Nu mergi cu noi la ghețuș, Lupan?

Ghețușul e mai la vale. Apa scăpată de la cișmea s-a închegat, albastră și netedă, de-a lungul trotuarului.

Lupan se socotește, se uită la pantofi și oftează. Dar Neagu i-a pus pe umăr o mînă în mănușă de piele galbenă.

— Haide, mă, ce dracu!

Neagu are paltonaș cu guler de miel brumăriu și bocanci cu cataramă. E premiant, și în recreații nu se joacă decît cu Viorescu și Lascar...

— Mergi?

— Dă-i pace, mă, că-l bate mă-sa acasă! zice gros și răgușit Viorescu.

— ...și-i ia papucii! adăugă, peltic, Lascar.

«Li-i ciudă de crapă», se gîndește Lupan. Și, drept răspuns, își tuflește pe ceafă pălărioara de doc, își întinde în cruce brațele cu mîneci prea largi, care-l fac să semene cu o sperietoare de ciori și, pocnind din degete și sîsîind printre dinți, își face vînt pe gheață la vale, aruncînd spre străduța lui săracă un chiot plin de fericire, dar și de resemnare:

— Ce-o fi, o fi... ducă-se dracului!

*
* *

În prag, o mîță de culoarea umbrei își destinde trupul moale pe lîngă picioarele lui.

— Ei, acu-i acu, măi Cotoi!

Ușa săliței e deschisă. Pe cea de la odaie Lupan o împinge cu șoldul, ca de obicei. Cioburile plăcuței îi sună trist pe fundul buzunarului.

În odaie e întuneric. Numai în plită ard, cu fum roșcat în loc de flacără, cîteva găteje ude: parcă fierb, nu ard. Miroase ca totdeauna a săpun, a leșie și a mangal. Și parcă nu e nimeni...

— Poate că nu-i acasă... răsuflă Lupan. O fi luat galoșii.

Dar un glas aspru, ca dat pe răzătoare, tresare din beznă:

— De unde-mi vii la vremea asta, haimanaua dracului?

Lupan își pregătise de mult răspunsul. Acum îl caută și nu-l mai găsește. Își pipăie buzunarele, ca și cum s-ar fi putut rătăci pe undeva, pe acolo.

Se aprinde un chibrit.

«Dacă aprinde *lamba*, s-o isprăvit cu mine!» își zice Lupan.

Sub bănuțul galben de lumină din sticla afumată, deslușește întîi o broboadă neagră și un nas ascuțit, pereche cu al lui. Și ar vrea să se uite în altă parte, să nu mai vadă ochii mici și vineți, ca două alice de gheață... Dar nu poate.

Lovitura vine fără întîrziere, tocmai acolo unde o aștepta:

— Un' ți-i tăblița?

— În... în buzunar, îngaimă băiatul.

— În buzunar?... Cîte tăblițe ai spart de la începutul anului, poghibală blăstămată?

Lupan încearcă să-și aducă aminte: trei sau patru. Dar mai bine să întreacă decît să n-ajungă.

— Patru... zice el, obidit.

— Și gîndești că am să-ți mai cumpăr alta? Cu ce vrei să-ți cumpăr? Că eu mă omor muncind, și tu îmi vii acasă rupt și hărtănit de parcă te-o întins toți cîinii... Iar te-ai bătut?

— Nu m-am bătut, m-am dat pe gheață, mărturisește el într-un suflet, să scape o dată cum o scăpa. Apoi adaugă, cu cel din urmă rest de mîndrie: — ...cu Neagu!

Însă femeia nu-l mai aude. Ochii ei iuți s-au coborît la picioarele băiatului.

— Scoate papucii...

Lupan se codește. Trage un scăunaș lîngă plită, scoate pantoful drept și i-l întinde. Femeia îl ia, aruncîndu-i în loc un galoș spart.

— Că ție, ce-ți pasă? Eu muncesc de mă rup, și tu te dai pe gheață cu încălțările mele! Da' las' că te-nvăț eu minte. Am să te trimit la școală în *caloși*, desculț am să te trimit, răul răilor!

«Dacă huiește, îi semn bun, își zice Lupan. Se răcorește și nu mai dă...»

— Scoate-l și pe celălalt.

«Celălalt» șade pe podea, strîmb. Nu mai are toc: i-a rămas pe gheață. Iar vîrful, cu talpa descusută, se uită în sus, cu gura căscată...

Femeia se uită nedumerită la pantof, se uită la băiat... Și tace. Lupan închide ochii. Îi trec prin minte, ametitor, toate întîmplările zilei: domnul cel cu mănușile, invitația lui Neagu, ghețușul neted pe care a zgîriat, el, liniile cele mai întortocheate... Și parcă-i aude pe băieți:

— A' dracului, Lupan!

Și pe urmă — tăblița spartă, tocul rupt...

Femeia a apucat pantoful de vîrf și se apropie. N-o vede, dar o simte. Și atunci, ridicîndu-și coatele în dreptul frunții, voinicul se ghemuiește pe scăunaș și începe să scîncească fără lacrimi, subțirel și umilit:

— Nu da, mămucă, nu da! Nu da... că are cuie!

VÎNT DE TOAMNĂ

La capătul străzii bătrîne s-au ivit în toamnă, odată amîndoi, un băiat și un cîine roș.

Suluri de praf în vîrtejuri călătoare aleargă după ei, trec înaintea lor răsucindu-se și, fără veste, se risipesc în movilițe netede. Parcă aduce toamna, din tainice ținuturi înghețate, stoluri de dănțuitoare mititele și fumurii.

Băiatul merge grăbit, tîrînd în picioare pantofii mari, cu tocurile strîmbe. Își îndeasă șapca pe urechi și încearcă să-și tragă pantalonii prea scurți peste genunchii goi. Cîinele se ține în pas cu el, ridicînd mereu botul negru și umed spre nasul roșu al băiatului, parcă vrea să-l întrebe ceva. Cîinele are ochi buni și cuminți de copil, copilul are ochi bănuitori și triști de cîine bătut.

O vreme, băiatul urmărește două frunze care se fugăresc pe trotuar la întrecere: una e verde și sunătoare, ca de tinichea, cealaltă moale și roșie ca o petală de mac. Lui i-e dragă cea roșie. Dar cealaltă o întrece și se duce, răsucindu-se și foșnind, parcă anume ca să-i facă în ciudă. Băiatul o strivește sub talpă pe cea roșie:

— Na, bleagă!

Într-o ogradă, pe crengile încîlcite ale unui tufiș, stau cîteva boabe umflate și lăptoase, de hurmuz[1]. Băiatul întinde mîna printre ostrețe. Un cățel tărcat se repede din fundul ogrăzii, fără să latre. Doar cînd ajunge lîngă gard, cască gura și scoate un sunet aspru — parcă strănută. Cîinele cel roș îl privește o clipă cu mirare, apoi întoarce capul, disprețuitor, și-și vede de drum.

Băiatul strînge între degete hurmuzul de furat. Bobița se face din ce în ce mai sticloasă, pînă ce pielea subțire plesnește și iese la iveală miezul ca un strop de zăpadă moale și doi sîmburei negri și cleioși.

[1] Hurmuz — arbust cu flori trandafirii, care are fructe albe ca zăpada, de mărimea boabelor de cireșe.

La crîșma cu geamuri vinete, de parcă a înghețat fumul pe ele, se deschide ușa cu clopoțel și în stradă năvălesc aburi fierbinți și miros de friptură.

Băiatul deschide gura, de parcă înghite mirosul cald și bun. Cîinele se oprește, adulmecînd și el.

— Ți-e foame, mă?

Cîinele dă din coadă: cum să nu-i fie foame?

— Ți-o fi, sărace... da' parcă mie nu mi-i?...

Lîngă cei doi tovarăși s-au ivit, din vreo casă sau de după vreun colț de stradă, o fată și un băiat. Ea e subțire și alintată, cu ochi buni și veseli. El are o crizantemă galbenă la butoniera pardesiului și părul în vînt. Vorbesc, uitîndu-se unul în ochii celuilalt, de aproape. Și o dată cu ei, pe strada goală parcă s-a rătăcit un pic de soare. Deodată, fata își duce degetul la gură:

— Taci... că ne-aude!

— Cine?

Tînărul se uită împrejur. Nu e nimeni. Doar un băiat și un cîine roș în ușa unei crîșme, atît. Departe, la capătul străzii, un copac negru s-a răstignit pe aurul zării de toamnă...

Fata se apropie de ușa crîșmei, unde cei doi adulmecă lacom. Se apleacă și, cu un deget, ridică ușor bărbia înghețată a băiatului.

— Ți-e foame?

O clipă, cîinele cel roș a ridicat deasupra dinților un colț de buză cafenie. Dar îndată a început să dea din coadă, prietenos.

— Spune: ți-e foame?

— Ni-e foame.

— Și cum te cheamă?

Băiatul se uită la străină bănuitor, pe la coada ochilor: ce-o fi vrînd cu ei? Însă cum fata rîde cu tot obrazul, îi răspunde, îmbunat:

— Pe mine mă cheamă Culai și pe el, Muchi.

— Pe el? Pe care el?

— Pe cîine... că noi sîntem doi...

Mîna moale și albă a fetei se lasă pe capul lățos și plin de scai al cîinelui.

— Muchi...

Ar avea să spună ceva, și nu știe ce. Ar vrea să facă ceva, și nu se pricepe. Se întoarce spre însoțitorul ei, care, sprijinit de un stîlp, își strivește între degete crizantema de la butonieră.

— Titel, uite ce drăguți îs amîndoi... N-ai ceva mărunțiș? Că li-e foame...

Dar «Titel» e furios. Își ridică ochii de la floare și, măsurînd cu scîrbă pe cei doi vagabonzi rebegiți de frig, bombănește cătrănit:

— Dă-i dracului... Ce, parcă mie nu mi-e foame?

GATA COAPTE, GATA!...

Rezemat de stîlpul porții, cu mîinile îndesate în buzunarele paltonașului, Tirel se uită de-a lungul străzii. Nu e nimeni, nici măcar o vrabie în care să poți zvîrli un bulgăre de omăt! Numai vîntul, călduț ca de primăvară, încrețește fața bălților și sfarmă în cioburi cerul albastru înecat în ele. De frica soarelui, omătul cenușiu s-a tras la umbra gardurilor.

La capătul de sus al străzii, dinspre mahalaua negustorilor, s-a ivit alt băiat. E numai în surtucel, poartă caschetă cadrilată, de sub care urechile îi ies ca două torți, pantaloni largi cu fundul aproape de genunchi și ghete pe măsura altcuiva. Vine, trăgînd după el un cărucior pe două roți: una rotundă, de lemn, făcută dintr-o macara de ață, cealaltă de tablă, mai mare și mai colțuroasă. Macaraua se învîrte mărunțel și lin, cealaltă roată, hurducat, în răstimpuri. Și între roți, pe osia strîmbă, se cumpănește cum poate o cutie de tinichea cu capac.

— Gata! Gata coapte, gata!...

Căruciorul se oprește drept în fața lui Tirel. Copiii se măsoară. Negustorul cel mititel are în ochi ceva ca o umbră de îndoială. Întreabă, lungind silabele:

— Poate cumpărați ceva?...

— Cumpăr, de ce să nu cumpăr?... Da' cum te cheamă pe mata?

— Pe mine mă cheamă David, domnu' David, se bucură negustorașul, dintr-o dată îndrăzneț și familiar.

— Așa? Atunci, domnule David, fii bun și dă-mi cîțiva cartofi copți.

«Domnul» David lasă să-i cadă în baltă sfoara de care trăgea căruciorul, își desface în dreptul umerilor spițele roșii ale degetelor și protestează repezit, cu supărare:

— Cartofi?... Da' cine ți-o spus matale că eu vînd cartofi?... Eu nu-s negustor de cartofi. Cartofi vinde Herș Chetrar, un șoltic ș-un păcătos care-nșală la cîntar!

— Și mata ce vinzi?

David zîmbește ca un negustor încercat, clipind cu viclenie.

— Ce vînd eu? Parcă nu stă scris pe prăvălie? Eu vînd castane coapte, marfă de lux. Așa o marfă prinde bine iarna pe ger, la un colț de uliță...

Într-adevăr, pe capacul cutiei de tinichea o mînă neîndemînatică a tras cu creta cîteva litere mari, inegale și strîmbe, mîncînd vreo două din ele: CASTNE COPTE.

David deschide prăvălia: pe o bucată de jurnal, un pumn de pietricele vinete. Apoi, cu glas ca trecut printr-o pîlnie, mai trimite o dată în lungul străzii goale strigătul vînzătorilor de castane coapte, așa cum se aude iarna, pe înserat, la colțuri fumurii de stradă, oprind în jurul plitelor calde mușterii rebegiți, fără paltoane, cu capul vîrît între umere.

— Gata, gata! Gata coapte, gata!...

Tirel îl privește cu admirație.

— Și cum le dai?

— Francu și bucata... asta pentru mata.

— Scump...

— Scump, așa niște castane? Și încă gata coapte?...

Tirel chibzuiește, apoi oftează, pe jumătate înduplecat:

— Atunci, dă-mi de patru lei.

Negustorul alege cu băgare de seamă patru pietricele egale și le toarnă, de parcă se frige de ele, în buzunarul clientului. Amîndoi par foarte serioși. Cînd se joacă de-a oamenii mari, copiii sînt totdeauna mai serioși decît ei.

— Să le mănînci sănătos! Și mai poftim și al'dată...

— Cu plăcere, răspunde Tirel, numărînd în palma întinsă a negustorului patru nasturi de tinichea. David îi scuipă și-i trece peste bărbie:

— Saftea... să fie cu noroc!

După aceea, negustor și client se sprijină de gard umăr lîngă umăr, sfătuind.

— Cine ți-a făcut matale căruța? întreabă Tirel. Frumoasă căruță.

— Căruța?... Singur mi-am făcut-o. Cine era să mi-o facă?

Abia acum vede Tirel că David are o mulțime de pistrui.

— Ai pistrui? îl întreabă, așa, ca să nu tacă.

— Am, și ce dacă am? Și Malvina are, și încă cum! Parcă-i un ou de curcă. Și doar Malvina îi mare, merge de-acu la școală...

— De ce nu dă cu cremă de lăcrămioare? E foarte bună. Mama a avut și ea doi pistrui pe nas și i-au trecut.

Negustorul rîde. Se gîndește pesemne la ceva grozav de vesel. Poate la cantitatea de cremă de lăcrămioare care i-ar trebui Malvinei pentru toți pistruii ei, poate la altceva.

— Nu vrei să ne jucăm? întreabă Tirel.

— Vreau, de ce să nu vreau? Și de-a ce să ne jucăm? Băiețelul se gîndește puțin.

— De-a studenții. Vrei?

— De-a studenții?... Și cum vine asta, mă rog?

— Nu-i greu. Eu sînt adică student și tu ești adică evreu. Și eu te prind și te bat... E tare frumos!

David se apleacă, trîntește capacul căruciorului și caută sfoara pe jos.

— Ce faci? îl întreabă Tirel.

— Ce fac?... Trag obloanele la prăvălie. Că dacă-i vorba de studenți...

— Și de jucat nu te mai joci?

— Nu... că-i tîrziu de-acu și mă bate mama... Da' mata ești student?

— Încă nu-s... da' am să fiu! răspunde Tirel voinicește.

David se uită pieziș într-o baltă și oftează, umilit:

— Iaca, eu sînt deja evreu!

Și înhămîndu-se la căruciorul lui, se depărtează cu capul plecat, trăgînd din cînd în cînd cu coada ochiului în urmă.

VERI LA MÎNĂSTIRE

Ploaie

Plouă...

De două zile și de două nopți plouă fără milă și fără hodină. Prin cenușa lichidă nu se mai deslușesc nici casele din jur, nici brazii de peste vale. Parcă am căzut, cu chilie cu tot, în fundul unui iaz. Toate culorile s-au topit în apă. De la doi pași, pîrîul se aude înăbușit, ca din mari și tulburi depărtări.

Pe marginea streșinei alunecă una după alta bobițe egale de lumină moartă și cad, mute, pe frunzele triste ale nalbelor de sub cerdac: mătănii...

Nu pot să citesc, nu pot să lucrez. Nu se vede. Am încercat să aprind în casă lampa cu gaz. În pîlpîirea funerară a flacării, vedenii ciudate, ca de pe altă lume, întind spre mine brațe amenințătoare.

În ogradă, prin liniștea udă, se furișează din cînd în cînd umbre de culoarea ploii.

— Plouă, duduiță.

— Plouă, măicuță.

Atîta știu: că plouă. Plouă de sus în jos, plouă de jos în sus, plouă pieziș... Vreau să mă gîndesc la altceva. Vreau să-mi aduc aminte cum e cînd e soare. Dar nu pot. Îmi strîng șalul peste piept cu mîinile înghețate. Plouă...

— Mare blăstămăție!...

Asta-i sora Rahila de la maica Evlampia din deal. Își scutură de apă ciuboțelele și se ivește în prag, vînătă și udă ca o înecată.

— Ce este, soră Rahilă?

— Plouă, constată ea, simplu și inutil.

De unde era să știu eu că plouă, dacă nu venea sora Rahila, tocmai din dealul Bogoslovului, să-mi aducă noutatea asta?

M-am întîlnit la «camară» cu sora Varvara și mi-a spus c-ai venit, duduiță. Și m-am răpezit să te văd. Că mare năcaz și mare cumpănă am la sufletul meu...

Sora Rahila și-a aninat într-un cui șalul brumat de ploaie și s-a ghemuit, înfrigurată, pe un scăueș. Tace și se uită în pînză de apă cu ochii ei negri, mititei și cam încrucișați.

— Și măicuța ce mai face, soră Rahilă?

— Rău! De-aceea am și venit...

Săraca măicuța Evlampia... Din vară-n vară o găsesc tot mai puțintică la trup și cu ochii tot mai mari în umbra chiliei ei, care samănă a biserică. Îmi ia capul între mîinile-i de fildeș, frumoase și dulci, și-mi întoarce obrazul în lumina ferestrei:

— Să te vadă maica...

Sora Rahila scoate din sîn o basma și din basma o filă de caiet, pe care o despăturește și o netezește pe genunchi. Pare încurcată.

— Gîndesc că nici nu mai scapă... Și de-aceea am venit la mata, duduiță, că eu nu știu carte.

Îmi întinde hîrtia umedă și scotocește într-un buzunar un căpețel de creion fără vîrf:

— Iaca, să scrii...

— Ce să scriu?

Glasul surorii izbucnește, înfundat:

— Apoi, să scrii mata așa cum că să s-aleagă într-un fel, că eu nu mai pot.

— Cui să-i scriu?

— Nimănui, așa... Ca să cetească părintele Daniil și să facă o rugăciune, ca să mă lumineze Cel de Sus și să s-aleagă într-un fel: ori eu, ori venetica!

— Care venetică?

Sora Rahila se uită la mine crunt și încrucișat, parcă i-aș fi vinovată cu ceva. Și deodată începe să rîdă:

— Ăi fi gîndind că-s nebună, duduiță! Nu-s nebună, da-s tehuie de-atîta năduf...

Cu coatele pe genunchi, cu obrajii în pumni, sora Rahila își deapănă amarul în cîntecul vînăt al ploii.

Maica Evlampia e pe ducă. Doctorul zice că nu mai scapă. Și de unde pînă unde, i s-a ivit o nepoată de pe la Bacău. A venit cu bocceluța și s-a așezat în casă ca o stăpînă. Iar maica Lipidia de la

Arhondaric și cu maica Tecla de la cancelarie i-au spus Rahilei să fie cu ochii în patru, că venetica vrea să rămîie în Mînăstire. Ba chiar a înduplecat-o pe bătrînă să i se dea danie ei, să-i facă vînzătoare casa și livada.

— Cum stă ploaia, cum aduce avocat de la tîrg!

Sora Rahila se smunceșe de pe scăueș și mi se așază în față, scurtă și îndesată, cu pumnii strînși pe șoldurile voinice, de parcă vrea să mă bată.

— Și eu, eu ce mă fac? De florile mărului am muncit zece ani la casa maicii? Cine a făcut bucătăria din dos? Nepoata? Cine-a cărat cu spatele piatra, și lutul, și lemnul? Venetica? Cine-a făcut gardul din livadă? Stîrchitura?... Că dacă nu mă lua maica de la mămuca de-acasă, eram și eu acu în rînd cu oamenii...

Glasul fetei s-a muiat și brațele i-au căzut, grele.

— Da' așa... Iliuț a Mărinii a luat-o pe Tinca lui Ion Jitniceru și i-a făcut trei băieți...

Sora Rahila s-a sprijinit de stîlpul cerdacului, ostenită, și și-a trecut mîna peste ochi:

— Nu mai pot, duduiță. Noaptea n-am somn, ziua n-am hodină. Îmi vine să-mi iau lumea-n cap ori să-mi fac o samă. Să rămîn eu slugă la venetică?... Da' dacă mi-i scrie mata, pentru părintele... Că de scăpat, maica tot nu scapă. Da' măcar să nu-și încarce sufletul c-un pacat ca aista, înaintea morții... Că mata nu știi ce «dar» are popa nostru cel bătrîn. Minuni face... Anul trecut, venise pîrăul mare. Bătea puhoiul și rupea bucată cu bucată grădina de zarzavat a maicelor. Stăteam pe mal și ne uitam cum ni se duce munculița pe apă la vale. Și puhoiul venea tot mai tulbure și mai turbat, cu crengi, cu buturugi și cu bolovani. Atunci, a venit părintele Daniil. Și-a pus patrafirul și-a început să cetească. Gîndeam că se surpă malul cu popă cu tot, așa se zbătea apa, ca o dihanie vie: parcă înțelegea. Și urla, de nu se mai auzea nici în cer, nici în pămînt. Dar părintele nu s-a sfiit. A cetit molifta, pe urmă a ridicat cu amîndouă mîinile Sfînta Evanghelie și-a făcut cu ea cruce peste puhoaie... Ș-atunci, toate cîte eram acolo cu inimile smerite și înfricoșate am văzut cu ochii cum se domolește apa, cum se limpezește și se trage către malul celălalt, biruită: minunea lui Dumnezeu, duduiță! Și să nu gîndești mata c-o mai venit apa într-acoace, de-atunci. Cînd plouă în munte, puhoiul sapă încolo, spre pădure, și mușcă malul cu brazi cu tot. La noi nu mai cutează. Parcă se teme...

Pe neașteptate, sora Rahila rîde mărunțel:

— Ș-au venit atunci doi oameni din Chetrărie, strigînd cît îi ținea gura să le sărim într-ajutor, că se apucaseră niște zănatici să zăgăzuiască pîrăul cu brazda și cu trunchiuri, ca să-l mîie către

pădure. Numai că apa, mînioasă cum era, s-a întors din drum și a luat-o pe matca ei veche drept spre satul lor, de parcă avea de gînd să-l înece... Eu am fugit, duduiță, că nu era s-o las pe maica singură la vreme de sară, ș-a fugit și venetica, că avea încălțări boierești. Da' multe călugărițe s-au dus, de s-au întors după miezul nopții ude și pline de glod ca vai de capul lor. Eu zic că așa le-a trebuit, dacă n-au vrut să creadă în minunea părintelui. Că doar o văzuseră cu ochii...

Minunea

M-a trezit din somn soarele. Pachete mari de scamă albă se destramă în zimții brazilor. În grădină, florile se scutură de apă. Departe, Ciungii se desfac din ceață și Pahomia mohorîtă își înalță spre soare poiana din creștet.

Se aude clopotul bisericuții de la Bogoslov. O singură notă minoră aruncată rar ecourilor mute: a murit o maică.

Dacă o fi murit maica Evlampia?... Mă simt, parcă, vinovată. Îmi bate clopotul în tîmple și aud glasul înăbușit și rău al sorei Rahila: «Scrie mata așa, cum că să s-aleagă într-un fel... Că dacă-i e dat maicii să se prăpădească, să n-apuce a-și încărca sufletul cu păcat...»

Mă îmbrac repede și o iau în sus, spre Bogoslov.

La casa maicii Evlampia, portița-i deschisă. Mi-e frică să mă uit la ferestre, să nu văd pîlpîirea galbenă a lumînărilor. Dar nu se vede nimic. Pisoiul cel vărgat își face liniștit toaleta pe cerdac, la soare.

De după tufele de fasole înălțate pe araci se aude zgomot. Numai în polcuță, legată cu tulpan alb pe cap, sora Rahila spală rufe. Freacă pe balie, îndesat, o cămașă de pînză cenușie și groasă: parcă i-a făcut ceva pînzătura ceea, și se răzbună pe ea. Dar nu pare supărată. Mormăie, amestecîndu-le, cîntece bisericești și cîntece «de lume».

— Ce face măicuța, soră Rahilă?

Sora se întoarce cu mîinile roșii încărcate de spumă. Ochii piezișii îi rîd în lumină.

— Face bine, duduiță, mulțămesc lui Dumnezeu și-ți mulțămesc și matale. Șade copăcel între perne cu ochelarii pe nas și cetește-n ceaslov. Am tăet un puișor ș-am pus să-i fac un borș.

Cum a trece soarele de nuc, o scot pe cerdac, să se încălzească. Minunea lui Dumnezeu, duduiță dragă!...

— Și... nepoata?

Sora Rahila își șterge mînile de șorț și-și sticlește dinții în soare:

— Și dumneaei face bine... Își pregătește bocceluța, să plece. Hai sus să-ți dau un șerbet de áfine, și ți-oi spune...

Pornim pe cărărușa zbicită. Talgerele condurașilor s-au întors toate pe-o latură, către lumină, și florile pintenate împrăștie miros tare, de piper.

— Mi-a dat Dumnezeu gîndul cel bun, duduiță... Cînd am venit asară de la părintele, am găsit-o pe maică liniștită. Ațipise. Venetica se culcase și ea, în cămăruța din fund. M-am dus acolo și i-am pus mîna pe umăr. A tresărit din somn. «Ascultă, i-am zis, să-ți faci bocceluța și să te-ntorci de unde-ai venit. Că de unde nu, îți rup ciolanele. Că mie tot una mi-i acu...» Atîta i-am spus. Ea n-a zis nimic. A încercat să se ridice, da' n-a putut. Am stat așa și ne-am măsurat din ochi la lumina candelei. Am stat mult. Și mîna de pe umăr nu i-am luat-o. Afară ploua... Pe urmă a cîntat cucoșul în tindă și candela a sfîrîit și s-a stins. Atunci străina a oftat: «Bine, zice, m-oi duce»... Și s-a-ntors cu fața la părete...

Sora Rahila s-a oprit și-și face cruce, smerită:

— Vezi dacă s-a rugat pentru noi părintele Daniil?... Minunea lui Dumnezeu, duduiță dragă.

«Pentru tine am făcut nebunii...»

În luminișul de pe valea pîrăului nu-i nimeni. Buturuga putredă e moale și călduță. Pe partea cu umbră, mușchiul voinic închipuie o pădure tropicală în miniatură, cu plante bizare și cu flori monstruoase, pe sub care mișună un popor neostenit de gîze, fiecare cu rostul și cu socotelile lui. O gînganie mititică de matase sîngerie grăbește prin desiș. Îi așez în cale un ac de cetină. Se oprește o clipă, parc-ar sta la îndoială, pe urmă îl ocolește prudent și-și urmează linia dreaptă a drumului: are treabă, se vede.

Încerc să lucrez. Vîntul îmi încurcă firul de ață, caii-dracului îmi încurcă privirea cu zborul lor unghiular. Cine-ar putea să descurce linia, atît de des și de neprevăzut frîntă, pe care o înseamnă drumul lor în văzduh?

O salcie din foițe lucii de cositor, pe verdele funerar al pădurii de brad, se apleacă mlădioasă peste pîrău. Apa îi sfarmă între pietre argintul subțire și-l poartă la vale, fără sfîrșit. O buturugă, ca un urs cinchit pe mal, se uită în apă. De ani de zile stă aici și n-are gînd să plece. În fiecare vară mă aștept să găsesc în locul ei o grămăgioară de colb roșcat. Atîția brazi tineri cad în răstimp, doborîți de vînt și sfărîmați de trăsnet — dar putregaiul ăsta își duce, neclintit, pe malul apei, viața lui inutilă, șubredă și încăpățînată.

În liniștea care s-a împînzit iar peste păduri, se deslușește, departe, o hîrîială prelungă. O fi un sturz?...

Deodată, tresare glas omenesc. Cîntă cineva în poienile de sus. Vîntul fură cîntecul și-l poartă peste munți, îl oprește prin văgăuni, îl rătăcește prin cotloane — și iar îl aduce lîngă mine. Deslușesc acompaniament de coarde, vibrant și cald: e un patefon.

Pentru tine am făcut nebunii...

Glasul «diseur»-ului la modă, feminin în notele de sus, puțin răgușit în cele de jos, e dulce și cleios ca un firișor întins dintr-o acadea topită.

Pe urmă, se face liniște.

Din pădure foșnesc pe cetină pași mărunței. Două fete coboară din poiana cu patefonul și se opresc între brazi. Una e îmbrăcată cu rochie albastră, ceilaltă cu rochie roșie.

— La cîte plecăm mîne la Sihla? întrebă blînd fata cu rochița albastră.

— La șase. Nici nu știu cînd am să mă-mbrac! răspunde ursuz ceilaltă, uitîndu-se în urmă.

S-au așezat pe-un trunchi.

— Cică-n peștera Sfintei Teodora se vede încă urma focului la care-și fierbea ea buruienile...

— Tu cu ce te-mbraci mîne? o întrerupe, scurt, fata în roș.

— Nu știu... Și cică vatra e încă afumată și-a mai rămas chiar și-un pumn de cenușă...

— Eu îmi pun *tailleur*-ul *beige*, hotărăște tovarășa, înroșindu-și îndesat buzele.

— Dar nu l-ai pus și ieri pe Ciungi? zice fata cu rochiță albastră, doar așa, ca să zică și ea ceva.

— Ce-are a face! Ieri l-am purtat cu verde. Mîne pun cordon roș, fular roș, beretă roșie, și sandale roșii. Ai să vezi.

— ...Și cică se mai cunoaște în lut urma de copită a căprioarei care venea iarna să se-ncălzească-n peșteră la focul Sfintei... visează fata în albastru.

Tovarășa sare de pe trunchi și pornește, înciudată, îndărăt spre poieni:

— Ia mai slăbește-mă cu Sfinta ta! Ai ajuns insuportabilă. Nu mai e chip de vorbit ceva serios cu tine... Hai sus, că ne-așteaptă băieții...

— Atunci de ce te-ai mai coborît? întrebă nedumerită cealaltă.

— Ca să mă-ntrebi tu! Credeam că are să vie Turel după noi...

Fata cu rochița albastră pornește și ea printre brazi în sus, încetișor, cu părere de rău: se gîndește,desigur, tot la Sfînta Teodora. Nu, e tot patefonul. Își ia vînt:

Pentru tine am făcut nebunii...

Dar de pe drumul Sihlei vine hodorogind un car cu boi. Și glasul amărît al românului corectează, cu nota lui de sănătoasă și aspră bărbăție, gingășia dulceagă a cîntecului citadin:

— Huo, boala dracului, mînca-te-ar lupchii!

Confort modern

De pe cerdac, mă uit cum se leagănă fără vînt pe cerul dimineții vîrfurile subțiri ale brazilor. Se apleacă toate deodată, abia simțit, într-o parte, se întorc domol la loc și iar se înclină, cu oscilații egale, măsurate cu compasul parcă.

O ameteală ușoară îmi împăienjenește ochii: cerdacul alunecă încetișor la vale și-mi vine să mă clatin și eu în cadența somnoroasă și dulce a pădurii.

— Duduiță, iaca, ți-am adus apa...

Tresar. E sora Varvara. N-am auzit-o venind. Cînd trece mița pe cerdac, se aude. Cînd trece sora Varvara, nu.

A pus pe un scăueș oala cu apă fierbinte și a rămas sprijinită de stîlpul cerdacului. Broboada mohorîtă, streșină peste sprîncene și înnodată sub bărbie, îi ascunde și ochii, și gura. Fusta de șiac aspru, încrețită din belșug, stă pe ea ca într-un băț. Iar picioarele desculțe i-s mititele cît ale unui copil de zece ani.

— Cîți ani ai, soră?

— Apoi, n-or mai fi mulți pînă la treizeci. De mi-o ajuta Dumnezeu și Maica Domnului, de Sîntămărie, mă călugăresc și eu... Mi-am ales și nume frumos: Varahiila...

Sora Varvara își ridică broboada de pe frunte. Peste ochii vineți și amărîți trece lumină de rîs:

— Așa ni-i neamul, mărunțel...

Și dă să plece.

Mă uit la apă. Pe deasupra plutesc stele de sidef topit, iar la fund se așază, legănîndu-se, gunoaie de tot felul.

— Soro Varvară, ieri ați mîncat iar borș.

Sora se-ntoarce, nedumerită:

— Da' de unde știi mata?

— Iaca, știu... Și alaltăieri curechi.

— Alta acu! Ai fost sus la noi, sub șopron?

— N-am fost. Dar miroase apa a mîncare.

Sora se apleacă deasupra oalei, pe urmă se uită la mine și rîde:

— A borș cu leuștean! Da nu-i nimica, că doar n-ai s-o bei, ai să te speli cu ea...

Și pornește, liniștită, pe scări în jos. O strig:

— Ascultă, soră! Dar o baie, cum aș putea face? Chiar așa, cu borș și cu leuștean...

Sora Varvara s-a oprit și se gîndește.

— Apoi, duduiță, pe la noi îi cam greu de baie... Că și mata ești comedioasă! Parc-are să piară lumea dacă n-ai să te scalzi o lună-două, acolo, pînă te-i întoarce acasă!... Dă, avem noi o putină, da-i cam dogită... Doar să-ți dăm balia cea mare, că-i mai curată... N-am mai umblat cu ea de cînd o murit măicuța cea bătrînă, Dumnezeu s-o ierte, ș-am scăldat-o într-însa...

Drum de seară

Singură...

Drumul spre Pahomia urcă domol, pe nesimțite, în susul apei. Mă ametește puțin bucuria inconștientă de a-mi simți trupul sprinten și elastic în mers, plăcerea copilărească de a sta în echilibru pe cîte-o muche de piatră ce se clatină în mijlocul pîrăului iute și înspumat.

Deoparte, brazii au o strălucire rumenă și caldă. De ceilaltă, umbra muntelui coboară peste vale și pădurea se întunecă văzînd cu ochii. În urmă, Mănăstirea albă sclipește din cruci: parcă rîde.

Un pui de mesteacăn tremură, singurel în marginea pădurii de brad, ca un abur care se zbate pe loc și nu se poate risipi. De unde-i vine, în umbră, lumina fragedă pe care-o scutură de pe frunze, fără hodină? Deasupra, în albastrul de acuarelă proaspătă, au încremenit smocuri de cîlți, ca nourașii pe care se sprijineau cu coatele îngerii din pozele copilăriei.

Aici, trebuie să mă opresc. La cotul pîrăului, între pietrele de sub mal, e un hîrb galben de oală: loc însemnat. Nu știu ce răsplată mă așteaptă dacă împlinesc acest misterios ritual păgîn, cunoscut numai de mine. Dar simt că *trebuie* să mă opresc aici și să mă uit în apă. Altminteri, mă urmărește un fel de amenințare vagă, impresia unei primejdii cu atît mai greu de înlăturat cu cît e mai imprecisă.

Mă opresc. Și, ca totdeauna, în locul chipului meu oglindit în apă, văd un obraz străin. E fata care aducea, în oală de lut smălțuită cu galben, zmeură culeasă tocmai din rîpa lui Coroi, de pe unde umblă ursii... Aici, unde apa-i limpede sub mal, fata s-a aplecat să-și așeze cozile pe cap și-o floare de cimbrișor la ureche. Și oala i-a scăpat din mînă, și zmeura a luat-o singură la vale pe pîrău, spre Mănăstire. Acum, apusul rumen umple apa cu zmeură. O văd printre pietre, pe fiecare undă cîte-o bobiță, și parcă-i și simt parfumul răcoros și dulce.

O codobatură cenușie, cu boneţică și cu plastron de satin negru, se tînguie neliniștită pe-o piatră, în mijlocul pîrăului.

Pornesc înainte. Valea se îngustează și se întunecă. Muntele Sihlei începe să mi se ridice în cale, tot mai mohorît. Cu cît mă apropii, cu atît se ridică mai mult. Din spate, Muncelul se înalță și el, ca să mă umilească, să mă facă să mă simt mai mică, mai neînsemnată, mai singură.

Ajung la ecou. Guri de rîpi, ascunse cine știe pe unde în munte, prin zvonul pașilor, și-l trimit una alteia, îl amplifică, îl înmulțesc. Și doar sînt singură.

Nu sînt singură!

De cînd o fi mergînd în urma mea străinul? Poate tocmai din schit. Ori poate că stătea pe vreo buturugă în marginea pădurii, cînd am trecut... Vine pe malul celălalt al pîrăului, puțin în urma mea, în pas cu mine. Merg mai încet, să-l las să treacă înainte. Merge și el mai încet. Grăbesc pasul. Grăbește și el.

E un băiat înalt și zdravăn. Poartă hăinuță scurtă, pantaloni largi, ciorapi pînă la genunchi și bocanci cu piroane, de parcă a pornit să facă ascensiunea Ceahlăului. Are și-un *alpenstock*, pe care-l ține stîngaci, cam de sus, ca pe o cîrjă episcopală.

Trebuie să fie vreun nou sosit, de umblă singur. Aici nu se umblă decît în doi, cel puțin.

O iau repegior prin iarbă, la loc neted: trebuie să-l fac să treacă pîrăul pe unde știu eu, și să nu fie prea atent pe unde calcă. Goana asta-i place. Îl aud fredonînd, din ce în ce mai tare.

Am ajuns. Pot să fiu liniștită. Nu mai e primejdie.

Aici, malul surpat intră de-a dreptul în pădure. Cine merge pe partea ceilaltă, trebuie să treacă neapărat pîrăul. Cunosc bine bolovanii înșiraţi în apă drept punte. Nu știu cine i-a așezat așa, în glumă. Cei din margine sînt solizi, dar cei din mijloc, acolo unde-i apa mai adîncă, se țin numai pe-o muche. Și dacă nu știi...

Zgomot de pietre surpate, cîntec rupt în două, apă împroșcată pînă cine știe unde... Sînt iarăși singură.

Mă afund în liniștea întunecată a poienilor. Pîrăul clipocește somnoros pe lîngă mine. Ne ducem amîndoi, el la vale, eu la deal... Într-un ochi de apă, în albastrul încă luminos, a licărit adînc o stea. O caut sus și n-o găsesc: a prins-o pîrăul în prund și n-o mai lasă să se înalțe pe cer.

Mă sfiesc de pașii mei. O pasăre tristă, într-un vîrf de brad, cheamă zadarnic un tovarăș de departe. A trosnit un vreasc, apoi altul... Și pe drumul de pietre surpate al unui torent secat, se ivește o vacă. Ademenită de iarba vreunei poieni de sus, a rămas, se vede, în urma cirezii. Și acum i-e frică. Mă privește cu ochi calzi, întinde botul și mugește tremurat. Ecoul nu-i răspunde. O chem. Rătăcita prinde curaj și se apropie de mîna mea întinsă. Miroase a buruieni și a lapte.

De sus întunericul, transparent pînă acum, începe să cadă greu și amenințător peste cele două întîrziate. Pîrăul negru s-a umplut de stele. Mă întorc. Și o luăm amîndouă, cuminți, spre Mănăstire.

*

* *

Dimineața e plină de soare, de bîzîit de bondari și de zbor străveziu de libelule. Îmi trag scaunul lîngă gard, la umbra mărului, și mă uit cum se scutură macii. E o ocupație pasionantă. Ieri s-au scuturat treisprezece — număr blestemat. Și a fost o zi rea. Azi, numai doi. Al treilea își așteaptă rîndul. Cîntînd bisericește, un bondar — boabă uriașă de cafea prăjită — îi dă tîrcoale cu eleganța lui greoaie, de modă veche.

— Și... v-ați întors tîrziu asară?

Cine s-a așezat pe buturuga de dincolo de gard, tocmai acum, cînd macul și-a răsturnat sîngele lui de atlaz peste panseluțele sălbatice de sub el?

Mă uit printre scînduri. E străinul de pe drumul Pahomiei. Îi văd doar un sfert de profil, dar îl recunosc, așa cum am recunoscut azi dimineață, în învălmășeala pestriță a cirezii, pe tovarășa mea de drum de seară. Stă de vorbă c-un prieten.

— De-aceea nici n-ai venit la masă — ștrengarule!

Nu aud ce răspunde «ștrengarul». Dar știu de ce n-a fost asară la masă: nici azi nu i-s hainele uscate.

— Și deseară te duci iar la *rendez-vous?*

Tovarășul meu s-a întors cu spatele la soare. Îl văd din plin. Obrazul, foarte tînăr, încearcă să-și croiască o cută dezamăgită la colțul gurii și glasul i-e plin de adîncă sinceritate:

— Nu, *mon cher!* Mi-e de-ajuns, m-am săturat! E prea... prea capricioasă fata ceea...

Gligore

Cine cîntă-așa, cu noaptea-n cap?

Încă nu se vede soarele. Sus, pe munți, pădurile-s aprinse. Pe vale, iarba-i brumărie. O pasăre de pradă țipă strident și jalnic în marginea pădurii. I-e foame. Abia a trecut spre poieni cireada Mînăstirii. Se aude încă, dogit și dulce, talanga de la gîtul vacii celei cuminți.

Alături, la maica Olimpiada, ferestrele-s deschise, ușile date de părete, cerdacul și gardul pline de covoare, de perne și de saltele. Și sora Taliță, legată la cap cu broboadă albă tivită cu mărgeluțe albastre, cu gîtul slobod și cu brațele goale, bate într-un țol de parcă și-a pus în gînd să-l rupă, și cîntă cît o ține gura. În locul surorii spăsite, întunecată la veșmînt și cu ochii plecați, e o fetișcană de țară, sănătoasă și veselă. A uitat de călugărie.

— Lui, dorule, lui...

— Ce te-ai hărnicit așa, soră Taliță?

După ce-a făcut atîta larmă de-a ridicat în picioare toată Mînăstirea, sora Taliță găsește de cuviință să vorbească în șoaptă:

— Bună dimineața, duduiță. Te-oi fi trezit din somn, păcătoasa de mine! Da'am rămas singurică și m-am apucat să fac curat. Că maica-i dusă la tîrg după niște lînă pentru covor, și musafirii îs plecați de cu noapte în plimbare la Sihla.

S-a apropiat, și-a sprijinit bărbia de gărduț între zorele, și rîde. Ochii ei, de-un albastru de piatră, parcă-s două surori mai mari ale mărgelelor de pe frunte.

— S-o dus — duce-s-ar, Doamne iartă-mă! S-o dus cu cei de la maica Haritina, cu cei de la maica Lisaveta și cu duduia cea din deal, care cîntă frumos... S-o dus cu caru' cu boi. Cu Gligore de la noi, din Pipirig...

Sora Taliță smulge pîlnia unei zorele și suflă-n ea:

— ...caru-i a' lui Gligore, și boii tot a' lui îs. Că tată-său o murit în postu'mare. Și el o tras sorți...

Pe cerdacul din dos fîșîie papucii maicei mele. Sora Taliță se pitește după gard și se furișează în casă:

— Să mă-mbrac ca lumea. Că de m-or vedea boaitele, mă și spun la maica Olimpiada c-am umblat așa pe-afară!

*
* *

Toată ziua a scuturat sora Taliță. A scuturat și a cîntat. În desară s-a astîmpărat și a tăcut.

Stă pe cerdac, se duce la portiță, se uită-n lungul drumului, își face de lucru pe la stratul cu busuioc.

— Aștepți pe maica, soră Taliță?

Sora Taliță zîmbește pieziș:

— Ei, pe maica!...

Și iar bate cărarea, de la cerdac la poartă, de la poartă la cerdac.

Pe drumul Sihlei s-a ivit un car cu boi, împodobit cu crengi de brad și încărcat cu cîntece. Îl mînă un flăcău îndesat, cu privirea iute și neagră și c-un smoc de căline-n pălărie. Musafirii au intrat buluc în casă.

— Soră Taliță, adă niște apă rece!

— Unde-ai pus pantofii, soră?

— Soră, fă oleacă de foc...

Dar sora n-aude. A încremenit lîngă stîlpul porții. Flăcăul s-a sprijinit de-un proțap. Rîd amîndoi, aiurea: ea spre pîrău, el spre pădure. Și tac.

— Da' mămuca cum o mai duce? întreabă fata, fără veste.

— Ghine... tresare flăcăul, tăind-o iute cu privirea.

— Da' moșu' Paraschiv?

— Ghine și el.

— Da' lelița Iordana?

— Ghine și ea...

Și iar tac, și iar rîd unul peste capul celuilalt, în vînt.

— Apoi, mai rămîi sănătoșică, Taliță, că eu mă duc, zice într-un tîrziu flăcăul.

— Mergi sănătoșel, Gligore...

— Die, boală!

În urma carului se înalță o pînză domoală de colb. Abia se mai aude, împrăștiat prin păduri, huietul hurducat. Sora Taliță e tot în poartă. A ridicat de jos călinele căzute din pălăria flăcăului și le strivește între degete una cîte una.

Trec pe lîngă ea. Tresare și, cu toate că nu mai e nimeni pe toată valea, îmi arată cu ochii calzi în lungul drumului:

— Aista-i Gligore, duduiță...

CUPRINS

Cuvînt înainte 3
«Fata de mînăstire» 5
Niță 5
Cu mingea 8
«Cel mic» 11
În pădure 14
Tache cel mititel 19
Căluțul 24
Miaulica 27
Cîntec de leagăn 30
Primăvară 33
Dragoste învrăjbită 37
Voinicul 40
Vînt de toamnă 44
Gata, coapte gata!... 47
Veri la mînăstire 50
Ploaie 50
Năcazuri 52
Minunea 54
«Pentru tine am făcut nebunii»... 55
Confort modern 58
Drum de seară 59
Gligore 62

EDITURA TINERETULUI

Redactor responsabil: IOANA RICUS
Tehnoredactor: VALERIA POSTELNICU

Dat la cules la 16.01.1967. Bun de tipar la 01.03.1967. Apărut în 1967. Comanda nr. 7602. Tiraj 30.140. Hîrtie pentru tipar adînc de 100 g/m² 700 × 1000/16. Coli editoriale 4,14. Coli de tipar 4. A.T. 12062. C.Z. pentru bibliotecile mici 8R-33

Tiparul executat sub comanda nr. 22
la Întreprinderea Poligrafică «Arta Grafică»
Calea Șerban Vodă Nr. 133 București
Republica Socialistă România

Lei 4,25